

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2014 M. LIEPOS 1 D. – 2014 M. RUGPJŪČIO 31 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2014 m. liepos 1 d. – 2014 m. rugpjūčio 31 d.)

TURINYS

APMOKESTINIMAS	3
2014 m. liepos 3 d. prejudicinis sprendimas	3
Dėl asmens pareigos sumokėti akcizą už komerciniais tikslais laikomas neteisėtai įvežtas apmokestinamas prekes, kai jis nebuvo pirmasis asmuo, laikęs šiuo produktus.....	3
ASMENS DUOMENŲ APSAUGA	4
2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas	4
Dėl duomenų apie prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją ir administraciniame parengiamajame dokumente pateiktos teisinės analizės.....	6
Dėl prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjo teisės susipažinti su parengiamajame dokumente esančiais duomenimis apie jį apimties.....	7
Dėl prašymo suteikti leidimą gyventi šalyje teikėjo teisės remtis Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punkte įtvirtinta teise susipažinti su byla prieš nacionalines institucijas	7
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	8
2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas	8
Dėl nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią sutuoktiniams ir registruotiems partneriams, kad jie galėtų būti laikomi teisę susijungti su šeima turinčiais šeimos nariais, 21 m. jau turi būti suėję pateikiant prašymą.....	9
2014 m. liepos 17 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	9
Dėl galimybės sulaikytą trečiosios šalies pilietį, kuris davė sutikimą, apgyvendinti su bausmę atliekančiais kaliniais	10
2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas	11
Dėl ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi ES suteikimo sąlygos teisėtai ir nepertraukiamai gyventi priimančiojoje valstybėje narėje penkerius metus iki prašymo išduoti leidimą pateikimo	12
2014 m. liepos 10 d. prejudicinis sprendimas	13
Dėl Sąjungos piliečio šeimos nario trečiosios šalies piliečio teisės nuolat gyventi šalyje, kai per nenutrūkstamą penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį sutuoktiniai nusprendžia išsiskirti ir sutuoktinis trečiosios šalies pilietis nedelsiant apsigyvena su kitu partneriu	14
SOCIALINĖ POLITIKA	15
2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas	15
Dėl Prancūzijos teisės nuostatų, kuriomis suteikiamos tam tikros su pensiniu aprūpinimu susijusios palankios sąlygos, suderinamumo su EB sutarties 141 straipsniu	16
KONKURENCIJA	18
2014 m. liepos 17 d. sprendimas	18
Dėl pareigos Komisijai nustatyti, ar valstybės taikomos priemonės sukelia realų ar potencialų poveikį konkurencijai	19
ENERGETIKA	19
2014 m. liepos 1 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	19
Dėl „paramos schemos“ pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies nuostatas aiškinimo.....	20
Dėl nacionaliniais teisės aktais įtvirtintų tam tikrų apribojimų, susijusių su sertifikatų žaliosios elektros energijos gamintojams suteikimu, vertinimo SESV 34 straipsnio nuostatų kontekste.....	21
Dėl nacionalinės teisės nuostatų, nustatančių teritorinį apribojimą pasinaudoti parama gaminant žaliają elektros energiją, suderinamumo su Europos Sąjungos teisinio saugumo principu.....	24
VIEŠIEJI PIRKIMAI	25
2014 m. liepos 10 d. prejudicinis sprendimas	25
Dėl sutarties, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, priskyrimo viešojo darbų pirkimo sutarčiai	26
Dėl <i>res judicata</i> principo taikymo esant situacijai, kuri nesuderinama su Sąjungos teise	26

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų santraukos, jose įvardyti procesinių sprendimų punktai nurodomi tik informaciniais tikslais, siekiant palengvinti paiešką oficialiuose dokumentuose¹. Ši apžvalga yra skirta tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

APMOKESTINIMAS

2014 m. liepos 3 d. prejudicinis sprendimas byloje *Stanislav Gross* prieš *Hauptzollamt Braunschweig* (C-165/13)

Terminai: Apmokestinimas – Direktyva 92/12² – 7–9 straipsniai – Bendra tvarka, susijusi su akcizais apmokestinamais produktais – Vienoje valstybėje narėje į apyvartą išleisti produktai, komerciniais tikslais laikomi kitoje valstybėje narėje – Akcizas, kurį turi mokėti šiuos produktus laikantis asmuo, kuris juos įsigijo paskirties valstybėje narėje – Įsigijimas po įvežimo.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9.4. Akcizai; 9.4.2. Akcizų mokėtojas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ieškovo S. Gross ir muitinės ginčas dėl pastarosios sprendimo nurodyti ieškovui sumokėti akcizą už tabako produktus.

Nustatyta, kad S. Gross įsiteisėjusiu nuosprendžiu buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme už keturis kartus padarytą nusikalstamą veiką – mokesčių už komerciniais tikslais įsigytas prekes slėpimą. Baudžiamasis teismas konstatavo, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje keletą kartų iš organizacijos, kuri užsiėmė cigarečių kontrabanda, gavo nedeklaruotų cigarečių, už kurias buvo nesumokėtas akcizas, siekdamas jas perparduoti. Todėl 2010 m. liepos 28 d. sprendimu muitinė pareikalavo, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje solidariai kartu su kitais trimis skolininkais sumokėtų 15 136 EUR, neįskaičius palūkanų, tabako akcizą.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Direktyvos 92/12 9 straipsnio 1 dalį³ reikia aiškinti taip, kad šia nuostata valstybei narei leidžiama nurodyti, kad akcizą turi mokėti asmuo, kuris šios valstybės narės mokesčių teritorijoje komerciniais tikslais laiko akcizu apmokestintus produktus, išleistus į apyvartą kitoje valstybėje narėje, net jeigu šis asmuo nebuvo pirmasis šiuos produktus paskirties valstybėje narėje laikantis asmuo.

Dėl asmens pareigos sumokėti akcizą už komerciniais tikslais laikomas neteisėtai įvežtas apmokestinamas prekes, kai jis nebuvo pirmasis asmuo, laikęs šiuo produktus

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia pastebėjo, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje keletą kartų gavo iš kitų asmenų nagrinėjamų produktų po to, kai jie buvo įvežti į Vokietijos mokesčių teritoriją, nors ir neteisėtai, siekdamas juos perparduoti ir gauti pajamų (21 punktas). Todėl gali būti taikomas Direktyvos 92/12 7 straipsnis, nes pagal jo 2 dalį ši nuostata taikoma situacijai, kai produktai yra pristatomi, skirti pristatyti ar naudojami kitoje valstybėje narėje savarankiška ūkine veikla besiverčiančio prekybininko verslo reikmėms (22 punktas).

Pagal siejamas 7 straipsnio 1 ir 3 dalis akcizas turi būti mokamas valstybėje narėje, kurioje produktus laiko, be kita ko, asmuo, kuris gauna nagrinėjamus produktus, arba prekybininkas (24 punktas). Kadangi Direktyvos 92/12 7 straipsnio 3 dalyje aiškiai numatyta, kad asmuo, kuris „gauna“ nagrinėjamus „produktus“, gali mokėti akcizą už juo apmokestintus produktus, išleistus į apyvartą vienoje valstybėje

¹ Tekste esanti nuoroda į tam tikrą punktą nereiškia, kad yra pažodžiui cituojamas atitinkamas apžvelgiamo sprendimo punktas.

² 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole.

³ „Nepažeidžiant 6, 7 ir 8 straipsnių, akcizas tampa mokėtinas, kai vartoti vienoje valstybėje narėje skirti produktai komerciniais tikslais yra laikomi kitoje valstybėje narėje. Tokiu atveju mokesčių toje valstybėje narėje, kurios teritorijoje yra produktai, moka juos laikantis asmuo“.

narėje, net komerciniais tikslais laikomus kitoje valstybėje narėje, pasak Teisingumo Teismo, šià nuostatà reikia aiškinti taip, kad akcizà turi mokėti bet kuris nagrinėjamus produktus laikantis asmuo (25 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

Direktyvos 92/12 9 straipsnio 1 dalį, siejamą su šios direktyvos 7 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis šia nuostata valstybei narei leidžiama nurodyti, kad akcizo mokestį turi mokėti asmuo, kuris šios valstybės narės mokesčių teritorijoje komerciniais tikslais laiko akcizu apmokestinamus produktus, išleistus į apyvertą kitoje valstybėje narėje, net jeigu šis asmuo nebuvo pirmasis šiuos produktus paskirties valstybėje narėje laikantis asmuo.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0165>

ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas byloje *YS, M, S prieš Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel* (C-141/12 ir C-372/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Fizinė asmens apsauga tvarkant asmens duomenis – Direktyva 95/46/EB – 2, 12 ir 13 straipsniai – „Asmens duomenų“ sąvoka – Duomenų subjekto teisės susipažinti apimtis – Duomenys apie prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją ir administraciniame parengiamajame dokumente pateikta teisinė analizė – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 8 ir 41 straipsniai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje; 25. Bylos dėl asmens duomenų teisinės apsaugos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Tais atvejais, kai už prašymo suteikti laikiną leidimą gyventi Nyderlanduose nagrinėjimą atsakingos tarnybos tarnautojas neturi parašo teisės, jis parengia sprendimo projektą ir jį pateikia parašo teisę turinčiam šios tarnybos revizoriui. Prie šio projekto toks tarnautojas prideda raštą (toliau – parengiamasis dokumentas), jame revizoriui paaiškina tokį projektą pagrindžiančius motyvus. Parengiamasis dokumentas neteikiamas revizoriui, jei tarnautojas turi parašo teisę; tokiu atveju šis dokumentas atstoja viduje naudoti skirtą sprendimo priėmimo proceso motyvų apžvalgą, kuria grindžiamas sprendimas. Parengiamasis dokumentas yra sudedamoji atitinkamos tarnybos parengiamosios procedūros dalis, bet ne galutinis sprendimas, nors kai kurie iš jame nurodytų argumentų minėtame sprendime gali būti pakartoti. Paprastai parengiamajame dokumente pateikiama tokia informacija: už sprendimo parengimą atsakingo darbuotojo asmenvardis, telefono ir kabineto numeris; laukai, skirti revizorių parašams ir pavardėms; prašymo teikėjo duomenys, kaip antai asmenvardis, gimimo data, pilietybė, lytis, tautybė, religija ir kalba; informacija apie procedūros eigą; informacija apie prašymo teikėjo deklaracijas ir pateiktus dokumentus; taikytinos teisės nuostatos ir galiausiai minėtų duomenų vertinimas atsižvelgiant į taikytinas teisės nuostatas. Šis vertinimas vadinamas „teisine analize“. Nelygu atvejis, teisinės analizės apimtis gali skirtis ir ji gali būti nuo kelių sakinių iki kelių puslapių. Atlikdamas išsamią teisinę analizę asmuo, kuriam pavesta parengti sprendimą, visų pirma patikrina nurodytų teiginių patikimumą ir nurodo priežastis, dėl kurių mano, kad prašymo teikėjui galima išduoti leidimą gyventi šalyje arba jo išduoti negalima. Gali būti, kad glaustoje analizėje bus nurodytos tik atitinkamos politinės gairės.

Iki 2009 m. liepos 14 d. *minister* laikėsi praktikos pateikti parengiamuosius dokumentus paprasčiausio prašymo pagrindu. Manydama, kad dėl tokios praktikos gerokai padidėjo darbo krūvis, kad duomenų subjektai netinkamai vertina jiems pateikiamuose parengiamuosiuose dokumentuose nurodytą teisinę analizę ir kad dėl tokio šių dokumentų pateikinėjimo juose imta vis rečiau nurodyti pasikeitimo nuomonėmis atitinkamoje imigracijos ir natūralizacijos tarnyboje rezultatus, *minister* tokią praktiką panaikino. Nuo to laiko prašymai pateikti parengiamąjį dokumentą nuolat atmetami. Vietoj parengiamojo dokumento kopijos prašymo teikėjui pateikiama šiame dokumente esančių asmens duomenų apžvalga, informacija apie šių duomenų šaltinį ir prireikus nurodomos organizacijos, kurioms jie perduoti.

Byla C-141/12

2009 m. sausio 13 d. YS paprašė, kad jai būtų suteiktas su prieglobsčio teise siejamas leidimas gyventi šalyje. 2009 m. birželio 9 d. sprendimu šis prašymas atmestas. 2010 m. balandžio 9 d. raštu šis sprendimas atšauktas, o prašymas pakartotinai atmestas 2010 m. liepos 6 d. sprendimu. 2010 m. rugsėjo 10 d. raštu YS paprašė pateikti 2010 m. liepos 6 d. sprendimo parengiamąjį dokumentą. 2010 m. rugsėjo 24 d. sprendimu atsisakyta jį pateikti. Tačiau tame sprendime pateikta tame parengiamajame dokumente esančių asmens duomenų apžvalga ir nurodytos organizacijos, kurioms šie duomenys buvo perduoti. Dėl šio atsisakymo YS pateikė skundą, šis atmestas 2011 m. kovo 22 d. sprendimu. Dėl pastarojo sprendimo YS kreipėsi į *Rechtbank Middelburg* (Midelburgo pirmosios instancijos teismas) ir nurodė, kad jai neteisėtai neleista susipažinti su minėtu parengiamuoju dokumentu. Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Middelburg* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar duomenys, kurie pateikiami parengiamajame dokumente ir kurie yra susiję su duomenų subjektu, yra asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą? 2. Ar parengiamajame dokumente pateikta teisinė analizė yra asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą? 3. Ar tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas patvirtintų, kad minėti duomenys yra asmens duomenys, duomenų valdytojas arba valdžios institucija turi pagal Direktyvos 95/46/EB 12 straipsnį ir Chartijos 8 straipsnio 2 dalį suteikti informacijos apie šiuos asmens duomenis? 4. Ar tokiomis aplinkybėmis duomenų subjektas gali tiesiogiai remtis Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktu, ir, jei taip, ar jame esantis sakinytis „laikantis teisėto [sprendimo priėmimo proceso] konfidencialumo“ turi būti aiškinamas taip, kad dėl šios priežasties gali būti neleidžiama susipažinti su parengiamuoju dokumentu? 5. Ar tuo atveju, kai duomenų subjektas prašo leisti susipažinti su parengiamuoju dokumentu, valdžios institucija ir (arba) duomenų valdytojas, siekdamas užtikrinti teisę susipažinti, turi pateikti šio dokumento kopiją?“.

Byla C-372/12

Su M. susijęs ginčas. 2009 m. spalio 28 d. *minister*, remdamasis Užsieniečių įstatymo (*Vreemdelingenwet* 2000, toliau – Vw 2000) 29 straipsnio 1 dalies b punktu, suteikė M. laikiną leidimą gyventi šalyje kaip prieglobsčio prašytojui. Šiame sprendime nebuvo nurodyta motyvų, taigi iš jo nebuvo matyti, kaip byla įvertino imigracijos ir natūralizacijos tarnyba. 2009 m. spalio 30 d. laišku M., remdamasi Asmens duomenų apsaugos įstatymo (*Wet bescherming persoonsgegevens*, toliau – Wbp) 35 straipsniu, pateikė prašymą leisti susipažinti su minėto sprendimo parengiamuoju dokumentu. 2009 m. lapkričio 4 d. sprendimu *minister* neleido M. susipažinti su šiuo parengiamuoju dokumentu. Manydamas, kad dėl leidimo susipažinti su šiuo dokumentu gali nukentėti tarnautojo, kuriam pavesta jį parengti, laisvė nurodyti jame tam tikrus sprendimo priėmimo procedūrai svarbius argumentus arba vertinimus, jis šį atsisakymą pagrindė Wbp 43 straipsnio e punktu. 2010 m. gruodžio 3 d. sprendimą, kuriuo atmestas dėl šio atsisakymo pateiktas skundas, M. apskundė *Rechtbank Middelburg*. 2011 m. birželio 16 d. sprendime šis teismas nurodė, kad interesas, dėl kurio *minister* neleido M. susipažinti su parengiamuoju dokumentu, nėra Wbp 43 straipsnio e punkte numatytos apsaugos objektas, ir panaikino 2010 m. gruodžio 3 d. sprendimą kaip priimtą remiantis netinkamu teisiniu pagrindu. Jis taip pat nusprendė, kad nepagrįsta palikti galioti panaikintojo sprendimo teisinių padarinių, nes neleidęs susipažinti su parengiamajame dokumente pateikta teisine analize, iš kurios galėtų paaiškėti priežastys, kodėl M. negali gauti pabėgėlio statuso pagal Vw 2000 29 straipsnio 1 dalies a punktą, *minister* pažeidė Wbp 35 straipsnio 2 dalį.

Su S. susijęs ginčas. 2010 m. vasario 10 d. nemotyvuotu sprendimu *minister*, atsižvelgęs į „dramatiškas aplinkybes“, suteikė S. įprastą leidimą laikinai gyventi šalyje. 2010 m. vasario 19 d. raštu S., remdamasis Wbp 35 straipsniu, pateikė prašymą pateikti su minėtu sprendimu susijusį parengiamąjį dokumentą. Šis prašymas atmestas 2010 m. kovo 31 d. sprendimu, kuris, pateikus skundą, patvirtintas 2010 m. spalio 21 d. sprendimu. Pastarajame *minister* tvirtino, kad 2010 m. kovo 31 d. sprendime nurodyti parengiamajame dokumente esantys asmens duomenys, taigi šiuo sprendimu prašymas leisti susipažinti buvo patenkintas. Be to, jis tvirtino, kad Wbp nesuteikia teisės susipažinti su parengiamuoju dokumentu. 2011 m. rugpjūčio 4 d. *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) pripažino S. ieškinį dėl 2010 m. spalio 21 d. sprendimo pagrįstu ir šį sprendimą panaikino. Šis teismas, be kita ko, nusprendė, kad atitinkamame parengiamajame dokumente pateikti tik S. asmens duomenys, kad Wbp suteikia S. teisę susipažinti su šiuo dokumentu ir kad *minister* atsisakymas leisti susipažinti netinkamai pagrįstas.

Tiek M., tiek S. atveju *minister* nusprendė kreiptis į *Raad van State* (Valstybės Taryba) ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar [Direktyvos 95/46] 12 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad egzistuoja teisė gauti dokumentų, kuriuose yra tvarkomų asmens duomenų, kopiją, ar

pakanka suprantama forma pateikti išsamią šių duomenų apžvalgą? 2. Ar žodžius „teisė susipažinti“, pateikiamus [Chartijos] 8 straipsnio 2 dalyje, reikia aiškinti taip, kad egzistuoja teisė gauti dokumentų, kuriuose esantys asmens duomenys yra tvarkomi, kopiją, ar pakanka suprantama forma pateikti išsamią šių duomenų apžvalgą, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 95/46/EB] 12 straipsnio a punktą? 3. Ar [Chartijos] 41 straipsnio 2 dalies b punktas Sąjungos valstybėms narėms skirtas taip pat tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį? 4. Ar tai, kad dėl parengiamųjų dokumentų atskleidimo juose nebuvo nurodomos priežastys, dėl kurių siūloma priimti konkretų sprendimą, o tai yra nepalanku atitinkamos administracinės įstaigos viduje vykstančiam netrukdomam keitimuisi nuomonėmis ir tinkamai sprendimo priėmimo procedūros eigai, priskirtina prie teisėto konfidencialumo, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktą, srities? 5. Ar teisinė analizė, kaip antai pateikiama parengiamajame dokumente, gali būti laikoma „asmens duomenimis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [95/46] 2 straipsnio a punktą? 6. Ar suinteresuotumas netrukdomai keistis nuomonėmis atitinkamos administracinės institucijos viduje taip pat priskirtinas prie kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugos, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [95/46] 13 straipsnio 1 dalies g punktą? Jei į šį klausimą bus atsakyta neigiamai: ar dėl to šis suinteresuotumas patenka į šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalies d arba f punktų taikymo sritį?“.

Dėl duomenų apie prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją ir administraciniame parengiamajame dokumente pateiktos teisinės analizės

Pirmuoju ir antruoju prejudiciniams klausimams byloje C-141/12 ir penktuoju klausimu byloje C-372/12, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikę teismai iš esmės klausia, ar Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad parengiamajame dokumente esantys duomenys apie prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje teikėją ir jame esanti teisinė analizė yra „asmens duomenys“, kaip jie suprantami pagal šią nuostatą.

Šiuo atžvilgiu ESTT priminė, kad Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punkte asmens duomenys apibrėžti kaip „bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta“ (37 punktas). Nekyla abejonių, kad parengiamajame dokumente esantys prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjo duomenys, kaip antai jo asmenvardis, gimimo data, pilietybė, lytis, tautybė, religija ir kalba, yra informacija, susijusi su šiuo fiziniu asmeniu, kurio tapatybė šiame parengiamajame dokumente nustatyta nurodant, be kita ko, jo asmenvardį, todėl šiuos duomenis reikia laikyti „asmens duomenimis“ (šiuo klausimu žr., be kita ko, Sprendimo *Huber*, C-524/06, EU:C:2008:724, 31 ir 43 punktus) (38 punktas).

Tačiau dėl parengiamajame dokumente esančios teisinės analizės ESTT konstatavo, kad nors joje ir gali būti asmens duomenų, vis dėlto ji pati nėra tokie duomenys, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punktą (39 punktas). Iš tiesų tokia teisinė analizė yra ne informacija, susijusi su prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėju, bet veikiau, kaip ne tik visiškai abstraktus teisės aiškinimas, informacija apie kompetentingos institucijos pateiktą šios teisės vertinimą ir taikymą prašymo teikėjo situacijai, kuri apibūdinta, be kita ko, panaudojant šios institucijos turimus jo asmens duomenis (40 punktas).

ESTT pažymėjo, kad pagrindinės teisės į privataus gyvenimo gerbimą apsauga apima ir šio asmens galimybę įsitikinti, kad jo asmens duomenys tikslūs ir tvarkomi teisėtai. Iš šios direktyvos 41 konstatuojamosios dalies matyti, kad būtent siekiant sudaryti duomenų subjektui galimybę atlikti reikalingus patikrinimus, šios direktyvos 12 straipsnio a punktu jam suteikta teisė susipažinti su tvarkomais jo asmens duomenimis. Ši teisė susipažinti yra būtina, be kita ko, tam, kad duomenų subjektas prireikus galėtų iš duomenų valdytojo pareikalauti ištaisyti, ištrinti arba blokuoti šiuos duomenis ir pasinaudoti šios direktyvos 12 straipsnio b punkte įtvirtintina teise (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Rijkeboer*, C-553/07, EU:C:2009:293, 49 ir 51 punktus) (44 punktas). Tačiau, priešingai nei parengiamajame dokumente esantys duomenys apie prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją, galintys sudaryti šiame dokumente pateikiamos teisinės analizės faktinį pagrindą, pati analizė negali būti šio prašymo teikėjo pagal Direktyvos 95/46 12 straipsnio b punktą atliekamo tikslumo tikrinimo ir taisymo objektas (45 punktas).

Tokiomis aplinkybėmis prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjo teisės susipažinti taikymo srities išplėtimas taip, kad ji apimtų šią teisinę analizę, realiai atitiktų ne šios direktyvos tikslą užtikrinti šio prašymo teikėjo teisės į privatų gyvenimą apsaugą tvarkant su juo susijusius duomenis, bet tikslą užtikrinti jam teisę susipažinti su administraciniais dokumentais, kurio nesiekama Direktyva 95/46 (46 punktas).

Iš visų nurodytų argumentų darytina išvada, kad į pirmąjį ir antrąjį klausimus byloje C-141/12 ir penktąjį klausimą byloje C-372/12 reikia atsakyti, kad Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punktas aiškintinas taip, kad duomenys apie prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje teikėją, esantys parengiamajame

dokumente ir prireikus jame pateikiamoje teisinėje analizėje, yra „asmens duomenys“, kaip jie suprantami pagal šią nuostatą, tačiau tokiais duomenimis negalima laikyti pačios analizės (48 punktas).

Dėl prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjo teisės susipažinti su parengiamajame dokumente esančiais duomenimis apie jį apimties

Trečiuoju ir penktuoju klausimais byloje C-141/12 ir pirmuoju bei antruoju klausimais byloje C-372/12, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 95/46 12 straipsnio a punktą ir Chartijos 8 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjas turi teisę susipažinti su parengiamajame dokumente esančiais duomenimis apie jį ir, jei atsakymas būtų teigiamas, ar ši teisė reiškia, kad kompetentingos valdžios institucijos privalo jam pateikti šio parengiamojo dokumento kopiją, arba ar pakanka, kad jos jam suprantama forma pateiktų išsamią šių duomenų apžvalgą (50 punktas).

Nors Direktyva 95/46 iš valstybių narių reikalaujama kiekvienam duomenų subjektui užtikrinti galimybę gauti iš asmens duomenų valdytojo visus šio tvarkomus asmens duomenis, valstybėms narėms paliekama nustatyti konkrečią materialiąją tokio pranešimo formą, kad ši būtų „suprantama“, t. y. leistų duomenų subjektui sužinoti šiuos duomenis ir patikrinti, ar jie tikslūs ir tvarkomi su šia direktyva suderinamu būdu, kad prireikus galėtų pasinaudoti šios direktyvos 12 straipsnio b ir c punktais, 14, 22 ir 23 straipsniais jam suteiktomis teisėmis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Rijkeboer*, EU:C:2009:293, 51 ir 52 punktus) (57 punktas). Tačiau jei šios teisės susipažinti tikslas gali būti visiškai pasiektas kitokia pranešimo forma, duomenų subjektas neturėtų remtis nei Direktyvos 95/46 12 straipsnio a punktu, nei Chartijos 8 straipsnio 2 dalimi siekdamas gauti dokumento ar rinkmenos originalų, kuriuose yra šie duomenys, kopiją. Siekiant duomenų subjektui nesuteikti galimybės susipažinti su informacija, kuri nėra asmens duomenys apie jį, jam gali būti pateikta dokumento ar rinkmenos originalų kopija, kurioje ši kita informacija padaryta neįskaitoma (58 punktas).

Esant tokioms situacijoms, kaip toms, dėl kurių kilo ginčai pagrindinėse bylose, iš šio sprendimo 48 punkte pateikto atsakymo matyti, kad tik parengiamajame dokumente ir prireikus jame pateikiamoje teisinėje analizėje esantys duomenys apie prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją yra „asmens duomenys“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punktą. Todėl teisės susipažinti, kuria šis teikėjas gali pasinaudoti pagal Direktyvos 95/46 12 straipsnio a punktą ir Chartijos 8 straipsnio 2 dalį, objektas yra tik tokie duomenys. Šiai teisei užtikrinti pakanka, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjui išsami visų duomenų apžvalga būtų pateikta suprantama forma, t. y. forma, kuri leistų šiam prašymo teikėjui susipažinti su šiais duomenimis ir patikrinti, ar jie yra tikslūs ir tvarkomi su šia direktyva suderinamu būdu, ir kad prireikus jis galėtų pasinaudoti minėtos direktyvos 12 straipsnio b ir c punktais, 14, 22 ir 23 straipsniais jam suteiktomis teisėmis (59 punktas).

Remiantis nurodytais argumentais į trečiąjį ir penktąjį klausimus byloje C-141/12 ir į pirmąjį bei antrąjį klausimus byloje C-372/12 reikia atsakyti taip: Direktyvos 95/46 12 straipsnio a punktas ir Chartijos 8 straipsnio 2 dalis aiškintini taip, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjas turi teisę susipažinti su visais nacionalinių administracinių institucijų tvarkomais, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio b punktą, jo asmens duomenimis. Šiai teisei užtikrinti pakanka, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjui išsami visų duomenų apžvalga būtų pateikta suprantama forma, t. y. forma, kuri leistų šiam prašymo teikėjui susipažinti su minėtais duomenimis ir patikrinti, ar jie yra tikslūs ir tvarkomi su šia direktyva suderinamu būdu, ir kad prireikus jis galėtų pasinaudoti minėtos direktyvos jam suteiktomis teisėmis (60 punktas).

Dėl prašymo suteikti leidimą gyventi šalyje teikėjo teisės remtis Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punkte įtvirtinta teise susipažinti su byla prieš nacionalines institucijas

Ketvirtuoju klausimu byloje C-141/12 ir trečiuoju bei ketvirtuoju klausimais byloje C-372/12, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės nori sužinoti, ar Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad prašymo suteikti leidimą gyventi šalyje teikėjas prieš nacionalines institucijas gali remtis šioje nuostatoje įtvirtinta teise susipažinti su byla, ir, jei atsakymas būtų teigiamas, kokia yra šios nuostatos formuluotės „laikantis teisėto [sprendimo priėmimo procedūros] konfidencialumo“ apimtis.

Iš Chartijos 41 straipsnio formuluotės aiškiai matyti, kad jis skirtas ne valstybėms narėms, o tik Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Cicala*, C-482/10, EU:C:2011:868, 28 punktą). Todėl prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjui iš Chartijos 41 straipsnio

2 dalies b punkto negali atsirasti teisė susipažinti su dėl jo prašymo pradėta nacionaline byla (67 punktas). Be abejo, šioje nuostatoje įtvirtinta teisė į gerą administravimą atspindi bendrąjį Sąjungos teisės principą (Sprendimo *H. N.*, C-604/12, EU:C:2014:302, 49 punktas). Tačiau savo klausimais nagrinėjamosiose bylose prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai neprašo išaiškinti šį bendrąjį principą, bet nori sužinoti, ar patį Chartijos 41 straipsnį galima taikyti Sąjungos valstybėms narėms. Taigi, į ketvirtąjį klausimą byloje C-141/12 ir trečiąjį bei ketvirtąjį klausimus byloje C-372/12 reikia atsakyti taip: Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktas aiškintinas taip, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjas negali remtis šia nuostata prieš nacionalinės valdžios institucijas (68, 69 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad duomenys apie prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėją, esantys administraciniame dokumente, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamame „parengiamajame dokumente“, su išdėstytais motyvais, kuriais tarnautojas grindžia sprendimo projektą, kurį jam pavesta parengti per iki sprendimo dėl tokio leidimo priėmimo vykstančią procedūrą, kaip ir prirėikus tokiam dokumente pateikiamoje teisinėje analizėje esantys duomenys, yra „asmens duomenys“, kaip jie suprantami pagal šią nuostatą, tačiau tokiais duomenimis negalima laikyti pačios minėtos analizės.

2. Direktyvos 95/46 12 straipsnio a punktą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjas turi teisę susipažinti su visais nacionalinių administracinių institucijų tvarkomais, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio b punktą, jo asmens duomenimis. Šiai teisei užtikrinti pakanka, kad šiam prašymo teikėjui išsami tokių duomenų apžvalga būtų pateikta suprantama forma, t. y. forma, kuri leistų jam susipažinti su minėtais duomenimis ir patikrinti, ar jie yra tikslūs ir tvarkomi su šia direktyva suderinamu būdu, ir kad prirėikus minėtas prašymo teikėjas galėtų pasinaudoti šios direktyvos jam suteiktomis teisėmis.

3. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėjas negali remtis šia nuostata prieš nacionalines valdžios institucijas.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155114&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=273910>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas byloje *Marjan Noorzia* prieš *Bundesministerin für Inneres* (C-338/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisė į šeimos susijungimą – Direktyva 2003/86/EB – 4 straipsnio 5 dalis – Nacionalinės teisės norma, pagal kurią reikalaujama, kad pateikiant prašymą susijungti su šeima globėjui ir jo sutuoktiniui būtų suėję 21 metai – Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

1989 m. sausio 1 d. gimusi M. Noorzia yra Afganistano pilietė; ji 2010 m. rugsėjo 3 d. pateikė prašymą išduoti leidimą apsigyventi šalyje tam, kad galėtų gyventi su 1990 m. sausio 1 d. gimusiu savo vyru, taip pat Afganistano piliečiu, gyvenančiu Austrijoje. 2011 m. kovo 9 d. sprendimu Bundesministerin atmetė šį prašymą, motyvuodama tuo, kad nors M. Noorzia sutuoktiniui 2011 m. sausio 1 d. ir suėję 21 metai, prašymo pateikimo Austrijos ambasadai Islamabade (Pakistanas) dieną jis dar nebuvo sulaukęs šio amžiaus, todėl nebuvo įvykdyta susijungimą reglamentuojanti specialioji sąlyga. Bundesministerin tvirtino, kad sąlyga, jog asmuo prašymo pateikimo dieną turi būti sulaukęs 21 metų, atitinka Direktyvą 2003/86. M. Noorzia apskundė Bundesministerin sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam

teismui, kuris mano, kad Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 5 dalyje aiškiai nenurodyta, į kurią laiką momentą turi būti atsižvelgiama vertinant, ar šioje nuostatoje nustatyta minimalaus 21 metų amžiaus riba yra pasiekta.

Tokiomis aplinkybėmis Verwaltungsgerichtshof (Vyriausiasis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą: „Ar Direktyvos [2003/86] 4 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama [nacionalinės teisės] nuostata, pagal kurią sutuoktiniams ir registruotiems partneriams, kad jie galėtų būti laikomi teisę susijungti su šeima turinčiais šeimos nariais, 21 m. jau turi būti suėję pateikiant prašymą?“.

Dėl nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią sutuoktiniams ir registruotiems partneriams, kad jie galėtų būti laikomi teisę susijungti su šeima turinčiais šeimos nariais, 21 m. jau turi būti suėję pateikiant prašymą

Pirmiausia ESTT pažymėjo, kad siekiant užtikrinti geresnę integraciją ir užkirsti kelią priverstinėms santuokoms Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 5 dalyje valstybėms narėms leidžiama nustatyti minimalų amžių, kuris negali būti didesnis nei 21 metai ir kurio turi būti sulaukęs globėjas ir jo sutuoktinis iki tol, kol sutuoktinis galės prisijungti prie globėjo (12 punktas). Nenurodydamas, ar nacionalinės institucijos, nustatydamas, ar su minimaliu amžiumi susijusi sąlyga yra įvykdyta, turi atsižvelgti į prašymo susijungti su šeima pateikimo datą, ar datą, kurią buvo priimtas sprendimas dėl šio prašymo, Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino palikti valstybėms narėms diskreciją su sąlyga, kad nebus pažeistas Sąjungos teisės veiksmingumas (14 punktas).

Šiuo atžvilgiu ESTT pabrėžė, kad valstybių narių pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 5 dalį nustatytas minimalus amžius galiausiai atitinka amžių, kai, atitinkamos valstybės narės manymu, asmuo laikomas pasiekusiu pakankamą brandą ne tik tam, kad galėtų atsisakyti priverstinės santuokos, bet ir savanoriškai apsispręsti apsigyventi su savo sutuoktiniu kitoje šalyje tam, kad ten su juo gyventų šeiminių gyvenimą ir integruotųsi (15 punktas). Atsižvelgiant į tai ESTT konstatavo, kad tokia priemonė, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, pagal kurią reikalaujama, kad globėjas ir jo sutuoktinis prašymo pateikimo dieną būtų sulaukę minimalaus reikalaujamo amžiaus, nesudaro kliūčių pasinaudoti teise į šeimos susijungimą ir šis pasinaudojimas netampa pernelyg sudėtingas. Be to, tokia priemonė nepaneigia tikslo užkirsti kelią priverstinėms santuokoms, nes leidžia manyti, kad dėl didesnės brandos bus ne taip lengva daryti įtaką suinteresuotiesiems asmenims, kad jie sudarytų priverstinę santuoką ir sutiktų su šeimos susijungimu, jeigu reikalaujama, kad prašymo pateikimo dieną jie būtų sulaukę 21 metų, nei tuomet, jei tą dieną jie dar nebūtų sulaukę 21 metų (16 punktas).

Atsižvelgimas į prašymo susijungti su šeima pateikimo dieną siekiant nustatyti, ar minimalaus amžiaus sąlyga yra įvykdyta, atitinka vienodo požiūrio ir teisinio saugumo principus (17 punktas). Iš tiesų, kaip pažymėjo Austrijos vyriausybė, prašymo pateikimo dienos kriterijus leidžia užtikrinti vienodo požiūrio principo laikymąsi visų prašymus pateikusių asmenų, kurie chronologiškai yra tokioje pačioje situacijoje, atžvilgiu ir garantuoja, kad tai, ar prašymas bus patenkintas, iš esmės priklausys nuo aplinkybių, priskirtinų prašymą pateikusiam asmeniui, o ne administracijai, pavyzdžiui, prašymo nagrinėjimo trukmės (18 punktas). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 5 dalis aiškintina taip, kad šia nuostata nedraudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią sutuoktiniams ir registruotiems partneriams, kad jie galėtų būti laikomi teisę susijungti su šeima turinčiais šeimos nariais, 21 m. jau turi būti suėję pateikiant prašymą (19 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą 4 straipsnio 5 dalis aiškintina taip, kad šia nuostata nedraudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią sutuoktiniams ir registruotiems partneriams, kad jie galėtų būti laikomi teisę susijungti su šeima turinčiais šeimos nariais, 21 m. jau turi būti suėję pateikiant prašymą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155102&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=259704>

**2014 m. liepos 17 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje Thi Ly Pham prieš Stadt Schweinfurt, Amt für Meldewesen und Statistik
(C-474/13)**

Terminai: Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Direktyva 2008/115/EB – Bendri standartai ir tvarka, taikomi valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius – 16 straipsnio 1 dalis – Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies – Sulaikymas apgyvendinant įkalinimo įstaigoje – Galimybė sulaikytą trečiosios šalies pilietį, kuris davė sutikimą, apgyvendinti su bausmę atliekančiais kaliniiais.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Vietnamo pilietė T. L. Pham be kelionės ir tapatybės dokumentų atvyko į Vokietiją. 2012 m. kovo 29 d. buvo priimtas nurodymas ją sulaikyti siekiant iki 2012 m. birželio 28 d. užtikrinti jos išsiuntimą iš šalies. 2012 m. kovo 30 d. ji pasirašė deklaraciją, kuria davė sutikimą, kad būtų apgyvendinta įkalinimo įstaigoje, nes norėjo palaikyti ryšius su šioje įstaigoje kalinamais savo tautiečiais. *Amtsgericht Nürnberg* 2012 m. birželio 25 d. nutartimi buvo pratęstas T. L. Pham sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies iki 2012 m. liepos 10 d. *Landgericht Nürnberg* 2012 m. liepos 5 d. sprendimu jos ieškinį dėl pirma minėtos nutarties atmetė. Po to, kai 2012 m. liepos 10 d. ji buvo išsiųsta į Vietnamą, T. L. Pham savo ieškiniu *Bundesgerichtshof* prašo pripažinti, kad minėta nutartimi ir sprendimu dėl jos sulaikymo minėtoje įkalinimo įstaigoje termino pratęsimo buvo pažeistos jos teisės.

Bundesgerichtshof manymu, atsižvelgiant į tai, kad buvo pažeista ypač svarbi pagrindinė teisė, teisių gynimo priemonėmis dėl laisvės apribojimo galima pasinaudoti ir tokiems suvaržymams pasibaigus, nes suinteresuotasis asmuo gali pagrįstai reikalauti pripažinti, jog jam pritaikyta laisvės suvaržymo priemonė buvo neteisėta. Šis teismas pažymi, kad iš principo trečiosios šalies piliečio apgyvendinimas kartu su kaliniiais prieštarauja Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 daliai ir Užsieniečių gyvenimo, įsidarbinimo ir integracijos federalinėje teritorijoje įstatymo 62a straipsniui, kuriuo minėta direktyvos nuostata buvo perkelta į nacionalinę teisę. Tačiau šis sulaikymas būtų teisėtas, jei Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis būtų aiškintina taip, kad taikydamos šią nuostatą valstybės narės turi tam tikrą diskreciją ir gali atsižvelgti į suinteresuotojo piliečio duotą sutikimą, kad būtų apgyvendintas su minėtais kaliniiais.

Šiomis aplinkybėmis *Bundesgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą: „Ar, siekiant išsiųsti iš šalies, sulaikyto asmens apgyvendinimas kartu su įkalinimo įstaigoje bausmę atliekančiais kaliniiais, kai šis asmuo sutinka būti kartu su jais apgyvendintas, atitinka <...> Direktyvos [2008/115] <...> 16 straipsnio 1 dalį?“.

Dėl galimybės sulaikytą trečiosios šalies pilietį, kuris davė sutikimą, apgyvendinti su bausmę atliekančiais kaliniiais

Dėl Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antro sakinio aiškinimo pagrindinėje byloje, ESTT pažymėjo, kad iš jos formuluotės matyti, kad joje nustatytas besąlyginis reikalavimas atskirti neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius nuo bausmę atliekančių kalinių, kai valstybė narė negali apgyvendinti šių piliečių specialiuose sulaikymo centruose (17 punktas). ESTT konstatavo, kad nėra nustatyta jokia reikalavimo atskirti neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius nuo bausmę atliekančių kalinių išimtis; šis reikalavimas sudaro Sąjungos teisės aktų leidėjo trečiųjų šalių piliečiams aiškiai suteiktą teisių apsaugos garantiją nustatant sulaikymo siekiant išsiųsti iš šalies sąlygas įkalinimo įstaigose (19 punktas).

Iš tiesų Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, kad Direktyva 2008/115 siekiama suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintais asmenimis būtų elgiama humaniškai ir būtų visiškai gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas (Sprendimų *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 31 punktas ir *Arslan*, C-534/11, EU:C:2013:343, 42 punktas) (20 punktas). Šiuo klausimu neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių atskyrimo nuo bausmę atliekančių kalinių reikalavimas, numatytas šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje, viršija tai, kas gali būti laikoma tik specialia trečiųjų šalių piliečių sulaikymo įkalinimo įstaigose tvarkos taisykle, ir sudaro esminę tokio apgyvendinimo įkalinimo įstaigose sąlygą, be kurios, iš principo, jis neatitiktų šios direktyvos. Šiomis aplinkybėmis valstybė narė negali atsižvelgti į atitinkamo trečiosios šalies piliečio norą (21, 22 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 16 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip, kad ji neleidžia valstybėms narėms trečiosios šalies piliečio, sulaikyto siekiant išsiųsti jį iš šalies, apgyvendinti įkalinimo įstaigoje kartu su bausmę atliekančiais kaliniais, net jei pastarasis su šiuo apgyvendinimu sutinka.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155107&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=273910>

2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas
byloje Shamim Tahir prieš Ministero dell'Interno ir Questura di Verona
(C-469/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Direktyva 2003/109/EB – 2 straipsnis, 4 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 13 straipsnis – „Ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi ES“ – Suteikimo sąlygos – Teisėtas ir nepertraukiamas gyvenimas priimančiojoje valstybėje narėje penkerius metus iki prašymo išduoti leidimą pateikimo – Su ilgalaikiu gyventojų šeimos ryšiais susijęs asmuo – Palankesnės nacionalinės nuostatos – Pasekmės.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

2012 m. vasario 28 d. Pakistano pilietė Shamim Tahir kaip Saeed Tahir, kuris taip pat yra Pakistano pilietis, sutuoktinė pateikė *Questura di Verona* prašymą išduoti ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES. Saeed Tahir turi tokį leidimą gyventi. *Questura di Verona* šį prašymą atmetė, remdamasi tuo, kad Shamim Tahir, Italijoje gyvenanti tik nuo 2010 m. kovo 15 d., turėdama šeimos susijungimo su sutuoktiniu pagrindu išduotą vizą, neatitiko Įstatyminio dekreto Nr. 286/1998 9 straipsnyje numatytos sąlygos, kad būtina bent penkerius metus turėti galiojantį leidimą gyventi.

Shamim Tahir kreipėsi į *Tribunale di Verona* siekdama, kad būtų panaikintas šis sprendimas atmesti prašymą. Remdamasi Italijos teisės aktais ji tvirtina turinti teisę gauti ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES, nes yra Saeed Tahir, kuriam jau suteiktas ilgalaikio gyventojų statusas Italijoje, šeimos narė, taigi jai netaikoma minėta sąlyga. Visų pirma, Shamim Tahir teigia, kad jos pateikiamas Įstatyminio dekreto Nr. 286/1998 9 straipsnio aiškinimas pateisinamas Direktyvos 2003/109 13 straipsniu. Iš tiesų šiame 9 straipsnyje numatyta palankesnė priemonė negu nustatytoji Direktyvoje 2003/109, nes ilgalaikio gyventojų statuso turėtojo šeimos nariui nebūtina tenkinti teisėto ir nepertraukiamo gyvenimo Italijoje penkerius metus sąlygos.

Questura di Verona tvirtina, kad minėtame 9 straipsnyje numatyta gyvenimo sąlyga yra būtina sąlyga ilgalaikio gyventojų leidimui gyventi ES gauti, nes ji reikalaujama pagal Direktyvos 2003/109 4 straipsnio 1 dalį, o nagrinėjamuose teisės aktuose šiuo klausimu nenurodyta jokios nukrypti leidžiančios nuostatos.

Savo sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Įstatyminio dekreto Nr. 286/1998 9 straipsnio 1 dalyje galimybė išduoti ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES tam tikromis sąlygomis, susijusiomis su pakankamomis pajamomis ir tinkamu būstu, išplečiama trečiosios šalies piliečio, jau gavusio tokį leidimą, šeimos nariams. Šiuo tikslu penkerių metų trukmės gyvenimo sąlyga susijusi tik su šiuo piliečiu, o ne su jo šeimos nariais. Be to, šis aiškinimas taip pat patvirtinamas tam tikrais nacionalinių teismų sprendimais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar ši nuostata prieštarauja Direktyvai 2003/109, nes iš šios direktyvos matyti, jog tam, kad būtų išduotas šis leidimas, pareiškėjas turi būti ilgą laiką įsikūręs atitinkamoje valstybėje narėje.

Tokiomis aplinkybėmis *Tribunale di Verona* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar Direktyvos 2003/109 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad direktyvos [2003/109] 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta teisėto ir nepertraukiamo penkerių metų trukmės gyvenimo valstybėje narėje sąlyga, kurios įvykdymas turi būti pagrįstas dokumentais, kai pateikiamas prašymas išduoti [ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES], gali taip pat įvykdyti kitas asmuo negu pareiškėjas, kuris yra jo šeimos narys pagal direktyvos [2003/109] 2 straipsnio e punktą? 2. Ar Direktyvos 2003/19 13 straipsnio pirmas sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad prie palankesnių sąlygų, kuriomis valstybės narės gali išduoti nuolatinio ar neriboto galiojimo [ilgalaikio gyventojų leidimus gyventi ES], priskirtina ir tai, kad, suteikiant ilgalaikio gyventojų statusą, tos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta teisėto ir nepertraukiamo penkerių metų trukmės gyvenimo suinteresuotojoje valstybėje

reikalavimą, kurį jau įvykdė ilgalaikio gyventojų statusą gavęs asmuo, laikomi įvykdžiusiais ir jo šeimos nariai, apibrėžti direktyvos [2003/109] 2 straipsnio e punkte, neatsižvelgiant į jų gyvenimo valstybės narės, kurioje pateikiamas prašymas, teritorijoje trukmę?“.

Dėl ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi ES suteikimo sąlygos teisėtai ir nepertraukiamai gyventi priimančiojoje valstybėje narėje penkerius metus iki prašymo išduoti leidimą pateikimo

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Direktyvos 2003/109 4 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės suteikia ilgalaikio gyventojų statusą trečiųjų šalių piliečiams tik su sąlyga, kad prieš pat pateikdami atitinkamą prašymą jie yra penkerius metus teisėtai ir nuolat pragyvenę jos teritorijoje. Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta sąlyga, kad šis statusas suteikiamas, jeigu jį suteikti prašantis trečiosios šalies pilietis įrodo, kad turi pakankamai išteklių ir sveikatos draudimą. Galiausiai šios direktyvos 7 straipsnyje patikslinami minėtam statusui gauti keliami procedūriniai reikalavimai (Sprendimo *Kamberaj*, EU:C:2012:233, 67 punktas) (28 punktas). Tačiau nei remiantis minėto 7 straipsnio, nei jokios kitos Direktyvos 2003/109 nuostatos formuluote negalima manyti, kad šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, siekiančiam gauti šioje direktyvoje numatytą ilgalaikio gyventojų statusą, gali būti netaikoma teisėto ir nepertraukiamo gyvenimo atitinkamos valstybės narės teritorijoje penkerius metus iki atitinkamo prašymo pateikimo sąlyga (29 punktas).

Taigi Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, jog iš Direktyvos 2003/109 4 ir 6 konstatuojamųjų dalių visų pirma matyti, kad jos pagrindinis tikslas – trečiųjų šalių piliečių, ilgai gyvenančių valstybėje narėje, integracija (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Singh*, C-502/10, EU:C:2012:636, 45 punktą) (32 punktas). Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad, kaip išplaukia iš Direktyvos 2003/109 4 straipsnio 1 dalies ir 6 konstatuojamosios dalies, penkerių metų teisėto ir nepertraukiamo gyvenimo valstybės narės teritorijoje trukmė parodo, kad žmogus įsitvirtino toje šalyje ir joje ilgą laiką gyvena (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Singh*, EU:C:2012:636, 46 punktą) (33 punktas).

Taigi darytina išvada, kad Direktyvos 2003/109 4 straipsnio 1 dalyje numatyta teisėto ir nepertraukiamo gyvenimo atitinkamos valstybės narės teritorijoje penkerius metus iki atitinkamo prašymo pateikimo sąlyga yra privaloma sąlyga, kad būtų galima gauti šioje direktyvoje numatytą ilgalaikio gyventojų statusą, todėl trečiosios šalies pilietis, norėdamas gauti šį statusą, gali pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalį pateikti prašymą, jeigu jis pats asmeniškai tenkina šią sąlygą (34 punktas).

Iš Direktyvos 2003/109 17 konstatuojamosios dalies matyti, kad ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo sąlygų suderinimas skatina valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą. Tokiomis aplinkybėmis šioje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad palankesnėmis sąlygomis nei nustatytosios šioje direktyvoje išduoti nuolatinio arba neriboto galiojimo leidimai gyventi nesuteikia teisės gyventi kitose valstybėse narėse (40 punktas). Kaip visų pirma matyti iš tarpusavyje susijusių Direktyvos 2003/109 2 straipsnio b punkto ir 14 straipsnio 1 dalies, ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi ES iš esmės suteikia jo turėtojui teisę gyventi kitos nei ilgalaikio gyventojų statusą jam suteikusios valstybės narės teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius (42 punktas). Taigi leidimas gyventi, kurį laikydamasi minėtos direktyvos 13 straipsnio valstybė narė palankesnėmis sąlygomis nei nustatytosios Sąjungos teisėje išduoda šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal tos pačios direktyvos 2 straipsnio e punktą, jokių būdu negali būti ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi ES, kaip jis suprantamas pagal minėtą direktyvą (43 punktas). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2003/109 13 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad remiantis juo valstybei narei neleidžiama palankesnėmis sąlygomis nei nustatytosios šioje direktyvoje suteikti šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi ES (44 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso, iš dalies pakeistos 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/51/ES, 4 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad ilgalaikio gyventojų statusą jau gavusio asmens šeimos nariui, apibrėžtam šios direktyvos 2 straipsnio e punkte, negali būti netaikoma minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta sąlyga, pagal kurią, kad gautų šį statusą, trečiosios šalies pilietis prieš pat pateikdamas atitinkamą prašymą turi būti teisėtai ir nepertraukiamai gyvenęs atitinkamoje valstybėje narėje penkerius metus.

2. Direktyvos 2003/109, iš dalies pakeistos Direktyva 2011/51, 13 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad remiantis juo valstybei narei neleidžiama palankesnėmis sąlygomis nei nustatytosios šioje

direktyvoje suteikti šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi ES.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155106&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=273910>

2014 m. liepos 10 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Ewaen Fred Ogieriakhi prieš Minister for Justice and Equality, Airiją, Attorney General, An Post*
(C-244/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2004/38/EB – 16 straipsnio 2 dalis – Sąjungos piliečio šeimos narių trečiųjų šalių piliečių teisė nuolat gyventi šalyje – Sutuoktinių bendro gyvenimo pabaiga – Apsigyvenimas nedelsiant su kitais partneriais per nenutrūkstamą penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį – Reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 – 10 straipsnio 3 dalis – Sąlygos – Valstybės narės padarytas Sąjungos teisės pažeidimas – Šio pažeidimo pobūdžio nagrinėjimas – Būtinybė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Nigerijos pilietis E. F. Ogieriakhi atvyko į Airiją 1998 m. gegužės mėn. ir pasiprašė ten politinio prieglobsčio. 1999 m. gegužės mėn. jis vedė Prancūzijos pilietę L. Georges. Po to savo prašymą suteikti prieglobstį atsiėmė ir jam buvo išduotas leidimas gyventi šalyje, galiojęs nuo 1999 m. spalio 11 d. iki 2000 m. spalio 11 d. Pasibaigus šiam laikotarpiui, jis paprašė atnaujinti jo leidimą gyventi šalyje, kuris jam buvo suteiktas laikotarpiui nuo 2000 m. spalio 11 d. iki 2004 m. spalio 11 d. Nustatyta, kad 1999–2001 m. E. F. Ogieriakhi ir jo sutuoktinė gyveno kartu nuomojamuose būstuose įvairiais adresais Dubline (Airija).

Netrukus po 2001 m. rugpjūčio mėn. L. Georges paliko sutuoktinių nuolatinę gyvenamąją vietą, siekdama apsigyventi su kitu vyru. Vėliau E. F. Ogieriakhi taip pat paliko sutuoktinių nuolatinę gyvenamąją vietą, kad apsigyventų su Airijos piliete C. Madden, su kuria jis susilaukė vaiko, gimusio 2003 m. gruodžio mėn. Aišku, kad nuo 2002 m. L. Georges nebuvo susijusi su E. F. Ogieriakhi aprūpinimu būstu arba jo suteikimu. Laikotarpiu nuo 1999 m. spalio mėn. iki 2004 m. spalio mėn., išskyrus vieną mėnesį, L. Georges arba dirbo, arba gavo socialines išmokas, mokamas su sąlyga, kad ji ieškosi darbo. 2004 m. gruodžio mėn. ji išvyko iš Airijos ir galutinai grįžo į Prancūziją.

E. F. Ogieriakhi ir L. Georges išsiskyrė 2009 m. sausio mėn. Tų pačių metų liepos mėn. E. F. Ogieriakhi vedė C. Madden. Vėliau 2012 m. E. F. Ogieriakhi natūralizacijos būdu gavo Airijos pilietybę.

2004 m. rugsėjo mėn. ieškovas kreipėsi dėl leidimo gyventi šalyje pratęsimo. Tačiau šis prašymas buvo atmestas remiantis tuo, kad E. F. Ogieriakhi negalėjo įrodyti, jog L. Georges tuo metu naudojosi pagal ES sutartį jai suteiktomis teisėmis, dirbdama arba gyvendama šioje valstybėje, nes *Minister for Justice and Equality* turėjo įrodymų, jog 2004 m. gruodžio mėn. ji sugrįžo dirbti į Paryžių (Prancūzija).

Maždaug 2007 m. viduryje, pasibaigus Direktyvos 2004/38 perkėlimo terminui, E. F. Ogieriakhi pateikė prašymą išduoti jam leidimą nuolat gyventi šalyje, remiantis nenutrūkusiu penkerių metų, t. y. nuo 1999 m. iki 2004 m., teisėto gyvenimo šalyje laikotarpiu po jo santuokos su L. Georges.

2007 m. rugsėjo mėn. *Minister for Justice and Equality* atmetė šį jo prašymą, konstatavęs, kad E. F. Ogieriakhi neturi teisės gyventi Airijoje pagal 2006 m. taisyklę, nes nebuvo įrodyta, kad jo sutuoktinė minėtu laikotarpiu šioje valstybėje narėje tebesinaudojo savo teisėmis pagal Sutartį. 2007 m. spalio mėn. E. F. Ogieriakhi buvo atleistas iš pašto rūšiuotojo pareigų *An Post* (valstybės pašto bendrovė), motyvuojant tuo, kad jis neturėjo jokios teisės gyventi Airijoje. E. F. Ogieriakhi, manydamas, kad įgijo teisę nuolat gyventi šioje valstybėje, apskundė *Minister for Justice and Equality* sprendimą, tačiau 2008 m. sausio mėn. *High Court* atmetė jo skundą remdamasis tuo, kad 2006 m. taisyklės netaikomos buvimui šalyje iki jų įsigaliojimo.

E. F. Ogieriakhi iš karto neapskundė to sprendimo. Tačiau po to, kai buvo priimtas Sprendimas *Lassal* (C-162/09, EU:C:2010:592), iš kurio matyti, kad gyvenimas šalyje iki 2006 m. iš principo gali būti pripažintas atitinkančiu nenutrūkstamo gyvenimo šalyje penkerių metų laikotarpiu kriterijų, jis paprašė *Supreme Court* pratęsti apskundimo terminą, kad galėtų pateikti apeliacinį skundą. 2011 m. vasario 18 d. sprendime *Supreme Court* atmetė šį prašymą, tačiau pažymėjo, kad *Minister for Justice and Equality* sutiko

persvarstyti savo ankstesnį sprendimą, ir nurodė, kad E. F. Ogieriakhi gali imtis bet kokių veiksmų, kurie, jo nuomone, yra reikalingi, taip pat ir pagal Sąjungos teisę.

Persvarstęs savo 2007 m. rugsėjo mėn. sprendimą, 2011 m. lapkričio 7 d. *Minister for Justice and Equality* išdavė E. F. Ogieriakhi leidimą nuolat gyventi šalyje remdamasis tuo, kad jis atitiko visas reikiamas 2006 m. taisyklėse numatytas sąlygas. Remdamasis Sprendime *Francovich ir kt.* (EU:C:1991:428) suformuota teismo praktika, E. F. Ogieriakhi *High Court* pareiškė ieškinį dėl žalos, kurią jis teigia patyręs dėl to, kad Direktyvos 2004/38 nuostatos nebuvo tinkamai perkeltos į nacionalinę teisę, atlyginimo. Konkrečiai kalbant, šis prašymas pagrįstas E. F. Ogieriakhi nuostoliais, patirtais todėl, kad 2007 m. spalio 24 d. su juo sudaryta darbo sutartis nutraukta motyvuojant tuo, jog jis nebeturi teisės gyventi Airijoje.

Nagrinėdamas šią bylą, prašymą priimti sprendimą pateikęs teismas manė, kad remiantis Sprendime *Francovich ir kt.* (EU:C:1991:428) suformuota teismo praktika pareikšto E. F. Ogieriakhi ieškinio dėl netinkamo Sąjungos teisės perkėlimo į nacionalinę teisę (o taip pat dėl klaidingo šios teisės taikymo) sėkmė priklauso nuo to, ar E. F. Ogieriakhi įrodys, kad jo atleidimo 2007 m. spalio mėn. iš *An Post* metu jis buvo pasinaudojęs savo teise gyventi šalyje nenutrūkstamą penkerių metų laikotarpį (pilną ar tik iš dalies, iki arba po 2006 m.) ir, be kita ko, kad ši teisė gyventi šalyje kildintina iš Sąjungos teisės.

Šiomis aplinkybėmis *High Court* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar galima teigti, kad Sąjungos piliečio sutuoktinis, kuris tam tikru laikotarpiu pats nebuvo valstybės narės pilietis, pagal Direktyvos 2004/38 <...> 16 straipsnio 2 dalį „legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisiniu penkerių metų laikotarpį“, jeigu pora susituokė 1999 m. gegužės mėn., teisė gyventi šalyje buvo suteikta 1999 m. spalio mėn., vėliausiai 2002 m. pradžioje šalis susitarė gyventi atskirai ir nuo 2002 m. pabaigos abu sutuoktiniai pradėjo gyventi su kitais partneriais? 2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas ir turint omenyje tai, kad trečiosios šalies pilietis, reikalaujantis teisės nuolat gyventi šalyje pagal 16 straipsnio 2 dalį remdamasis ištisiniu penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpiu iki 2006 m., taip pat privalo įrodyti, kad jo gyvenimas šalyje atitiko, be kita ko, <...> Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 3 dalies reikalavimus: ar aplinkybė, kad per tą tariamą penkerių metų laikotarpį Sąjungos pilietis paliko sutuoktinių bendrą nuolatinę gyvenamąją vietą ir paskui trečiosios šalies pilietis apsigyveno su kitu asmeniu naujoje bendroje nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, kuria neaprupino ar kurios nesuteikė (tuometinis) sutuoktinis Sąjungos pilietis, reiškia, kad dėl to minėti 10 straipsnio 3 dalies reikalavimai neįvykdyti? 3. Jeigu atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų teigiamas, o atsakymas į antrąjį prejudicinį klausimą – neigiamas, ar vertinant tai, ar valstybė narė netinkamai perkėlė Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 2 dalies reikalavimus į nacionalinę teisę ar kitaip tinkamai jų netaikė, aplinkybė, kad ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimo nagrinėjantis nacionalinis teismas nusprendė, jog būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl esminio klausimo, susijusio su ieškovo teise nuolat gyventi šalyje, savaime yra veiksnys, į kurį minėtas teismas gali atsižvelgti nustatydamas, ar Sąjungos teisės pažeidimas yra akivaizdus?“.

Dėl Sąjungos piliečio šeimos nario trečiosios šalies piliečio teisės nuolat gyventi šalyje, kai per nenutrūkstamą penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį sutuoktiniai nusprendžia išsiskirti ir sutuoktinis trečiosios šalies pilietis nedelsiant apsigyvena su kitu partneriu

ESTT pažymėjo, kad yra pripažinęs, jog santuokinis ryšys negali būti laikomas išnykusiu, kol jo nenutraukė kompetentinga institucija, o taip nėra sutuoktinių atveju, kai jie paprasčiausia gyvena atskirai, net jei vėliau ketina išsiskirti, todėl sutuoktinis, kad įgytų išvestinę teisę gyventi šalyje, neturi būtina nuolat gyventi su Sąjungos piliečiu (Sprendimo *Diatta*, 267/83, EU:C:1985:67, 20 ir 22 punktai bei Sprendimo *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 58 punktas) (37 punktas). Todėl tai, kad laikotarpiu nuo 1999 m. spalio 11 d. iki 2004 m. spalio 11 d. sutuoktiniai ne tik daugiau kartu nebegyveno, bet ir gyveno su kitais partneriais, nėra reikšminga E. F. Ogieriakhi teisės nuolat gyventi šalyje įgijimo pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 2 dalį tikslais (38 punktas). Iš tikrųjų, kadangi valstybėje narėje, kurioje L. Georges naudojosi judėjimo laisve, sutuoktiniai buvo susituokę iki 2009 m. sausio mėn. negali būti laikoma, kad E. F. Ogieriakhi minėtu laikotarpiu neteko savo kaip priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos pilietį lydinčio ar prie jo prisijungusio sutuoktinio statuso, taigi jis atitinka minėtos direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje numatytus kriterijus (39 punktas).

Kalbant apie Reglamente Nr. 1612/68 numatytas sąlygas, pirmiausia iškyla klausimas, ar šio reglamento 10 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas reikalavimas darbuotojui valstybės narės piliečiui aprūpinti savo šeimą tokiu būstu, kokiame paprastai gyvena vietiniai darbuotojai to rajono, kuriame jis yra įsidarbinęs, laikomas įvykdytu, jeigu darbuotojas paliko šeimos būstą, o sutuoktinis išvyko gyventi su kitu partneriu kitame būste, kuriuo šis darbuotojas sutuoktinio neaprupino ir kurio nesuteikė. ESTT pažymėjo, kad jau yra

turėjęs galimybę patikslinti Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 3 dalies apimtį, atsižvelgiant į šiuo reglamentu siekiamą tikslą, t. y. palengvinti laisvą darbuotojų judėjimą. Sprendimo *Diatta* (EU:C:1985:67) 18 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėtame straipsnyje numačius, jog darbuotojo migranto šeimos narys turi teisę įsikurti kartu su darbuotoju, reikalaujama ne to, kad atitinkamas šeimos narys su juo gyventų nuolat, o tik to, kad būstas, kurį turi darbuotojas, būtų laikomas normaliu jo šeimai apgyvendinti, tad nėra numanomo reikalavimo šeimai gyventi po vienu stogu (45 punktas).

Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 3 dalis aiškintina taip, kad reikalavimas turėti normaliu laikomą būstą taikomas tik kaip kiekvieno darbuotojo šeimos nario leidimo gyventi pas jį sąlyga (Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 249/86, EU:C:1989:204, 12 punktas), todėl bet kuriuo atveju tai, ar šios nuostatos buvo laikytasi, gali būti vertinama tik tuo metu, kai trečiosios šalies pilietis pradėjo bendrą gyvenimą priimančiojoje valstybėje narėje su sutuoktiniu Sąjungos piliečiu, nagrinėjamu atveju – 1999 m (46 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmuosius du klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad trečiosios šalies pilietis, kuris iki šios direktyvos perkėlimo datos pragyveno valstybėje narėje nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį kaip šioje valstybėje narėje gyvenusio Sąjungos piliečio sutuoktinis, turi būti laikomas įgijusiu šioje nuostatoje numatytą teisę nuolat gyventi šalyje, nors per šį laikotarpį sutuoktiniai nusprendė išsiskirti ir pradėjo gyventi su kitais partneriais, o sutuoktinis Sąjungos pilietis nebeaprūpino minėto piliečio būstu, kuriame šis gyveno, ir jo jam nesuteikė (47 punktas).

Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar aplinkybė, kad ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimo nagrinėjantis nacionalinis teismas nusprendė, jog būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos Sąjungos teisės, laikytina lemiamu veiksniu nustatant, ar valstybė narė akivaizdžiai pažeidė šią teisę. ESTT pažymėjo, kad nacionalinių teismų teisė, jeigu jie mano, kad tai būtina, Teisingumo Teismui pateikti prejudicinius klausimus, tam, kad būtų išaiškinta Sąjungos teisės nuostata, net jei iškilęs klausimas jau buvo nagrinėtas, neabejotinai būtų apribota, jeigu pasinaudojimas ja būtų traktuojamas kaip lemiamas veiksnys pripažįstant, ar Sąjungos teisė akivaizdžiai pažeista, siekiant nustatyti, jei reikia, atitinkamos valstybės narės atsakomybę už Sąjungos teisės pažeidimą. Toks poveikis paneigtų prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūros sistemą, tikslą ir pobūdį (54 punktas).

Taigi aplinkybė, kad ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimo nagrinėjantis nacionalinis teismas nusprendė, jog būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos Sąjungos teisės, neturi būti laikoma lemiamu veiksniu nustatant, ar valstybė narė akivaizdžiai pažeidė šią teisę (55 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 16 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad trečiosios šalies pilietis, kuris iki šios direktyvos perkėlimo datos pragyveno valstybėje narėje nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį kaip šioje valstybėje narėje gyvenusio Sąjungos piliečio sutuoktinis, turi būti laikomas įgijusiu šioje nuostatoje numatytą teisę nuolat gyventi šalyje, nors per šį laikotarpį sutuoktiniai nusprendė išsiskirti ir pradėjo gyventi su kitais partneriais, o sutuoktinis Sąjungos pilietis nebeaprūpino minėto piliečio būstu, kuriame šis gyveno, ir jo jam nesuteikė.

2. Aplinkybė, kad ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimo nagrinėjantis nacionalinis teismas nusprendė, jog būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos Sąjungos teisės, neturi būti laikoma lemiamu veiksniu nustatant, ar valstybė narė akivaizdžiai pažeidė šią teisę.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=154822&pageIndex=0&doclang=LT&mod=e&lst&dir=&occ=first&part=1&cid=273910>

SOCIALINĖ POLITIKA

2014 m. liepos 17 d. prejudicinis sprendimas

byloje *Maurice Leon, Blandine Leone* prieš *Garde des Sceaux, ministre de la Justice*,

Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales
(C-173/13)

Terminai: Socialinė politika – EB 141 straipsnis – Vienodas darbuotojų moterų ir vyrų darbo užmokestis – Ankstesnis išėjimas į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti galimybe į pensijos išmoką – Stažo prailginimas apskaičiuojant pensijos išmoką – Lengvatos, kuriomis daugiausiai naudojasi darbuotojos moterys – Netiesioginė diskriminacija – Objektyvus pateisinimas – Tikrasis siekis įgyvendinti nurodytą tikslą – Nuoseklumas įgyvendinant – EB 141 straipsnio 4 dalis – Priemonės, kuriomis siekiama kompensuoti darbuotojoms moterims nepalankią padėtį dėl profesinės karjeros – Netaikymas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
6.3.1. Valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija; 16.5. Valstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas M. ir B. Leone ir atsakovių *Garde des Sceaux, ministre de la Justice*, ir *Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales* (toliau – CNRACL) ginčas dėl prašymo Prancūzijos valstybei atlyginti žalą, patirtą dėl Europos Sąjungos teisei prieštaraujančios netiesioginės diskriminacijos. M. Leone, buvęs valstybės tarnautojas sveikatos sektoriuje, paprašė leisti anksčiau išeiti į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti galimybe į pensijos išmoką dėl to, kad jis yra trijų vaikų tėvas. CNRACL atmetė šį prašymą, kadangi M. Leone nepertraukė profesinės veiklos nė dėl vieno iš savo trijų vaikų, kaip to reikalaujama pagal atitinkamą Pensijų kodekso nuostatą. Pagal Prancūzijos teisę (Pensijų kodeksą), civiliai tarnautojai turi teisę išeiti anksčiau į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti galimybe į pensijos išmoką, esant atitinkamoms sąlygoms, *inter alia* jei yra trijų vaikų, dėl kurių kiekvieno mažiausiai dvejų mėnesių nepertraukiamam laikotarpiui buvo daroma karjeros pertrauka (apskaičiuojant pertraukimo trukmę, atsižvelgiama į laikotarpius dėl motinystės atostogų, tėvystės atostogų, įvaikinimo atostogų, vaiko priežiūros atostogų, rūpinimosi vaiku atostogų ir galimybės auginti jaunesnį nei aštuonerių metų vaiką), tėvas (motina). Taip pat pagal Prancūzijos teisę (Dekretą Nr. 2003-1306) valstybės civiliams tarnautojams gali būti keturiais ketvirčiais prailgintas realus tarnybos laikas (stažas), jei tarnautojas pertraukė savo veiklą dėl visų savo vaikų ne mažiau kaip dvejų mėnesių laikotarpiui.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė įvertinti, ar atitinkamos minėtos Prancūzijos teisės (Pensijų kodekso ir Dekreto) nuostatos gali būti traktuojamos kaip įtvirtinančios netiesioginę vyrų ir moterų diskriminaciją, kaip tai suprantama pagal SESV 157 straipsnį (darbo užmokesčio lygybės principas), ir jei taip – ar tokia netiesioginė diskriminacija gali būti pateisinama pagal SESV 157 straipsnio 4 dalį (pastebėjus, kad ginčas pagrindinėje byloje kilo 2005 metais, o Lisabonos sutartis įsigaliojo tik 2009 m. gruodžio 1 d., Teisingumo Teismas nurodė, kad klausimai vertintini atsižvelgiant į EB 141 straipsnį, o ne SESV 157 straipsnį).

Dėl Prancūzijos teisės nuostatų, kuriomis suteikiamos tam tikros su pensiniu aprūpinimu susijusios palankios sąlygos, suderinamumo su EB sutarties 141 straipsniu

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad pensijos, mokamos pagal sistemą, kuri turi tokių požymių, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamoji Prancūzijos tarnautojų senatvės pensijų sistema, siejamos su darbo užmokesčio sąvoka, kaip tai suprantama pagal EB 141 straipsnį (40 punktas). Netiesioginė diskriminacija dėl lyties atsiranda tuomet, kai nacionalinė priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, iš tikrųjų turi didesnį nepalankų poveikį vienos nei kitos lyties darbuotojams. Tokia priemonė suderinama su vienodo požiūrio principu tik jei dėl jos atsirandantis nevienodas dvejų kategorijų darbuotojų vertinimas pateisinamas objektyviais kriterijais, neturinčiais nieko bendra su diskriminacija dėl lyties (41 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, kad stažo prailginimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, suteikiamas abiejų lyčių tarnautojams su sąlyga, kad jie dėl vaiko pertraukia savo karjerą ne mažiau kaip du nepertraukiamus mėnesius, yra neutralus dėl suinteresuotojo asmens lyties (43 punktas). Tiek tarnautojai vyrai, tiek tarnautojos moterys gali pasinaudoti tokiomis karjeros pertraukimo galimybėmis dėl motinystės, įvaikinimo, vaiko priežiūros arba ugdymo atostogų arba dėl galimybės auginti jaunesnį nei aštuonerių metų vaiką (44 punktas). Tačiau nepaisant šio neutralumo, Dekreto Nr. 2003-1306 15 straipsnyje numatytas kriterijus lemia tai, kad nagrinėjama lengvata gali pasinaudoti gerokai daugiau moterų nei vyrų (45 punktas). Tai, kad pensijos stažo prailginimo sistema tarp numatytų veiklos pertraukimo formų, suteikiančių teisę į prailginimą, apima motinystės atostogas, reiškia, atsižvelgiant į minimalią šių atostogų trukmę ir privalomą

pobūdį pagal Prancūzijos teisę, kad tarnautojos moterys, kurios yra biologinės savo vaikų motinos, iš principo gali pasinaudoti lengvata, susijusia su šiuo prailginimu (46 punktas), tačiau įvairūs kriterijai lemia tai, kad labai sumažinamas skaičius tų vyrų, kurie gali faktiškai pasinaudoti minėta lengvata (47 punktas). Skirtingai nei motinystės atostogos, atostogų ir galimybių, dėl kurių tarnautojui atsiranda teisė į minėtą pensijos prailginimą, situacijos yra neprivalomojo pobūdžio, be to, situacijose, kaip antai tėvystės ar vaiko priežiūros atostogos, nemokamas darbo užmokestis ir neįgyjamos teisės į pensiją, o vaiko priežiūros atostogos ir atostogos, skirtos rūpintis vaiku, atitinkamai lemia visišką ar dalinį teisės būti paaukštintam praradimą (48–49 punktai). Todėl profesinės veiklos pertraukimo dviem mėnesiams sąlyga, kurios iš principo reikia norint, kad būtų prailgintas stažas, nors ir yra neutrali nagrinėjamų tarnautojų lyties atžvilgiu, šiuo atveju gali būti įvykdyta kur kas mažesnio skaičiaus tarnautojų vyrų nei tarnautojų moterų, todėl sudaromos mažiau palankios sąlygos gerokai didesniai skaičiui vienos nei kitos lyties darbuotojams (51 punktas).

Pateikdamas gaires nacionaliniam teismui, kuris turi priimti galutinį sprendimą, ar atitinkama teisės nuostata pateisinama, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamo stažo prailginimo tikslas, Prancūzijos vyriausybės teigimu, yra kompensuoti nepatogumus, kuriuos lemia profesinės veiklos pertraukimas dėl vaikų gimimo, atvykimo gyventi kartu ar ugdymo (57 punktas). Siekis kompensuoti nepatogumus, patirtus per profesinę karjerą darbuotojams vyrams ir darbuotojoms moterims, kurie pertraukė ją tam tikrą laikotarpį norėdami skirti laiko savo vaikams, yra teisėtas socialinės politikos tikslas (58 punktas), tačiau vien bendro pobūdžio tvirtinimo nepakanka įrodyti, kad nacionalinės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, tikslas yra nesusijęs su diskriminacija dėl lyties ir kad leistų pagrįstai manyti, kad pasirinktos priemonės yra tinkamos įgyvendinti šį tikslą (59 punktas). Įvertinęs atitinkamas aplinkybes, susijusias su nagrinėjama stažo prailginimo sistema, Teisingumo Teismas išskėlė abejones, ar tam tikri šios sistemos aspektai atitinka nurodytą tikslą bei nuoseklumo ir sistemiškumo reikalavimus (65–73 punktai).

Vertindamas nuostatas, susijusias su ankstesniu išėjimu į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti galimybe į pensijos išmoką, Teisingumo Teismas dėl priežasčių, analogiškų anksčiau minėtoms, konstatavo, kad nors tokios nuostatos yra neutralios dėl nagrinėjamų tarnautojų lyties, tvarka, kuri pagal jas taikoma siekiant įgyti pagrindinėje byloje nagrinėjamą lengvatą, šiuo atveju lemia tai, kad ja gali pasinaudoti kur kas daugiau moterų nei vyrų (86 punktas).

Atsakydamas į klausimą, ar nustatyta netiesioginė diskriminacija gali būti pateisinama pagal EB 141 straipsnio 4 dalį, kuri numato, kad siekiant užtikrinti visišką moterų ir vyrų lygybę per visą darbingą amžių, vienodo požiūrio principas nekliudo valstybėms narėms ir toliau laikytis arba imtis priemonių, numatančių konkrečias lengvatas, padedančias nepakankamai atstovaujamai lyčiai verstis profesine veikla arba šalinančias ar kompensuojančias nepalankias profesinės veiklos sąlygas (100 punktas), Teisingumo Teismas nurodė, kad nagrinėjamos priemonės nėra priemonės, numatytos šioje nuostatoje, nes jomis nesuteikiama pagalba dėl problemų, su kuriomis tarnautojai gali susidurti per savo profesinę karjerą, ir nepanašu, kad gali būti kompensuojamos nepalankios sąlygos, su kuriomis susiduria minėti darbuotojai, ar jiems padedama jų profesinėje karjeroje, taip konkrečiai užtikrinant visišką vyrų ir moterų lygybę profesiniame gyvenime (101–102 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. EB 141 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pensijos stažo prailginimo sistema, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, lemia šiam straipsniui prieštaraujančią netiesioginę darbuotojų moterų ir darbuotojų vyrų diskriminaciją dėl darbo užmokesčio, nebent ji būtų pateisinama objektyviais kriterijais, neturinčiais nieko bendra su diskriminacija dėl lyties, kaip antai teisėtu socialinės politikos tikslu, ir būtų tinkama ir būtina įgyvendinti nurodytą tikslą, o tai reikalauja, kad ji iš tiesų atitiktų pastarojo įgyvendinimą ir būtų įgyvendinama nuosekliai ir sistemiskai.

2. EB 141 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad ankstesnio išėjimo į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti galimybe į pensijos išmoką sistema, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, lemia šiam straipsniui prieštaraujančią netiesioginę darbuotojų moterų ir darbuotojų vyrų diskriminaciją dėl darbo užmokesčio, nebent ji būtų pateisinama objektyviais kriterijais, neturinčiais nieko bendra su diskriminacija dėl lyties, kaip antai teisėtu socialinės politikos tikslu, ir būtų tinkama ir būtina įgyvendinti nurodytą tikslą, o tai reikalauja, kad ji iš tiesų atitiktų pastarojo įgyvendinimą ir būtų įgyvendinama nuosekliai ir sistemiskai.

3. EB 141 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad prie šioje nuostatoje numatytų priemonių nepriskiriamos nacionalinės priemonės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias atitinkamiems darbuotojams tik suteikiama galimybė anksčiau išeiti į pensiją su teise nedelsiant pasinaudoti

galimybė į pensijos išmoką ir prailginamas stažas jiems išeinant į pensiją, tačiau neišsprendžiamos problemos, su kuriomis jie gali susidurti per savo profesinę karjerą.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0173&from=LT>

KONKURENCIJA

2014 m. liepos 17 d. sprendimas byloje *Europos Komisija prieš Graikiją* (C-553/12)

Terminai: Apeliacinis skundas – Konkurencija – EB 82 straipsnis ir EB 86 straipsnio 1 dalis – Sprendimas palikti galioti valstybės įmonei Graikijos Respublikos suteiktas privilegijas tirti ir eksploatuoti lignito telkinius – Naudojimas šiomis teisėmis – Konkurencinis pranašumas lignito ir didmeninėje elektros energijos tiekimo rinkose – Dominuojančios padėties išsaugojimas, išplėtimas arba sustiprinimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 7.6. Konkurencijos tarybos įgaliojimai, teisės ir pareigos; 7.7. Valstybės pagalba.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (toliau – ir *DEI*) buvo įsteigta 1950 m. kaip Graikijos Respublikai priklausanti valstybės įmonė. Ji turėjo išimtinę teisę gaminti, perduoti ir tiekti elektros energiją Graikijoje. Remiantis nacionaliniu įstatymu 1996 m. įmonė buvo pertvarkyta į akcinę bendrovę, tačiau vienintelė jos akcininkė išliko valstybė. 2001 m. sausio 1 d. *DEI* buvo pertvarkyta į kitos formos akcinę bendrovę. Tai buvo padaryta remiantis Graikijos įstatymu Nr. 2773/1999 dėl elektros energijos rinkos liberalizavimo, kuriuo buvo perkelta 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27). Pagal šį įstatymą valstybė negali turėti mažiau nei 51 proc. akcijų su balsu teise, net padidinus įmonės kapitalą. Europos Komisijai (toliau – ir Komisija) priimant byloje ginčijamą sprendimą Graikijos Respublikai priklausė 51,12 proc. šios įmonės akcijų. Nuo 2001 m. gruodžio 12 d. *DEI* akcijos kotiruojamos Atėnų ir Londono biržose. Visos lignitu kūrenamos Graikijos elektros energijos jėgainės priklauso *DEI*. 2005 m. sausio 1 d. visuose lignito telkiniuose Graikijoje buvo 4 415 milijonų tonų atsargų. Komisijos teigimu, Graikijoje vis dar yra 4 590 milijonų tonų lignito atsargų. Graikijos Respublika suteikė *DEI* teises tirti ir eksploatuoti lignitą kasyklose, kuriose yra maždaug 2 200 milijonų tonų atsargų. Kol kas nebuvo suteiktos jokios teisės eksploatuoti maždaug 2 000 milijonų tonų lignito atsargų Graikijoje.

2003 m. Komisija gavo privataus asmens skundą. Skundą pateikęs asmens teigimu, Graikijos Respublikos sprendimas, priimtas vadovaujantis 1959 m. ir 1975 m. Graikijos įstatymais, suteikti *DEI* išimtinę licenciją tirti ir eksploatuoti lignitą Graikijoje prieštarauja EB 86 straipsnio 1 daliai (šiuo metu Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 1 dalis), taikomai kartu su EB 82 straipsniu (šiuo metu Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsnis). Po 2003–2008 metais vykusio susirašinėjimo su Graikijos Respublika Komisija priėmė byloje ginčijamą sprendimą. Šiame sprendime Komisija padarė išvadą, kad tokių teisių, kokias *DEI* suteikė Graikija, suteikimas ir palikimas galioti prieštarauja EB 86 straipsnio 1 daliai, siejamai su EB 82 straipsniu, nes taip sudaromos nelygios galimybės ūkio subjektams naudoti pirminį kurą gaminant elektros energiją ir leidžiama *DEI* išsaugoti ar sustiprinti savo dominuojančią padėtį Graikijos didmeninėje elektros energijos rinkoje, visiškai užkertant kelią naujiems dalyviams patekti į rinką arba sudarant tam kliūtis. Suteikusi *DEI* beveik monopolines teises eksploatuoti lignitą, kurios užtikrino jai privilegijuotas sąlygas naudoti elektros energijos gamybai patraukliausią kurą Graikijoje, ir palikusi jas galioti, Graikijos Respublika sudarė nelygias galimybes ūkio subjektams didmeninėje elektros energijos rinkoje. Taip buvo iškraipyta konkurencija ir užkirstas kelias naujiems dalyviams patekti į rinką arba sudarytos tam kliūtys, nepaisant didmeninės elektros energijos rinkos liberalizavimo.

Bendrasis Teismas Komisijos sprendimą panaikino, nurodęs, jog Komisija neįrodė Graikijos piktnaudžiavimo susiklosčiusioje situacijoje. Komisija pateikė apeliacinį skundą. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas panaikino Bendrojo Teismo sprendimą ir grąžino bylą nagrinėti šiam teismui iš naujo.

Dėl pareigos Komisijai nustatyti, ar valstybės taikomos priemonės sukelia realų ar potencialų poveikį konkurencijai

Teisingumo Teismas priminė, kad pagal EB 86 straipsnio 1 dalį valstybės narės nepriima naujų teisės aktų ir nepalieka galiojančių, prieštaraujančių EB sutartyje nurodytoms taisyklėms, ypač numatytais EB 86 straipsnio 2 dalyje dėl valstybės įmonių ir įmonių, kurioms valstybės narės suteikia specialias arba išimtinės teises (39 punktas). Šia nuostata draudžiamas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi bendroje rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą (40 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, jei dėl valstybės priemonės ūkio subjektų galimybės nelygios ir todėl yra iškraipyta konkurencija, tokia priemone pažeidžiama EB 86 straipsnio 1 dalis, siejama su EB 82 straipsniu (44 punktas). Susijusios EB 86 straipsnio 1 dalies ir EB 82 straipsnio nuostatos gali būti pažeidžiamos neatsižvelgiant į tai, ar egzistuoja realus piktnaudžiavimas. Svarbu, kad Komisija nustatytų potencialų ar realų poveikį konkurencijai, galintį kilti dėl aptariamoms valstybės priemonės. Toks pažeidimas taip pat gali būti konstatuotas, jei aptariamomis valstybės priemonėmis daromas poveikis rinkos struktūrai, nes sukuriama nelygios galimybės konkuruoti, o valstybės įmonei arba įmonei, kuriai suteiktos išimtinės arba specialios teisės, leidžiama išsaugoti, pavyzdžiui, užkertant kelią patekti į rinką naujiems dalyviams, sustiprinti ar išplėsti savo dominuojančią padėtį į kitą rinką ir taip apriboti konkurenciją. Tokiu atveju nereikalaujama įrodyti realaus piktnaudžiavimo (46 punktas).

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, priešingai nei nurodė Bendrasis Teismas, pakanka įrodyti, jog potencialus arba realus poveikis konkurencijai gali kilti dėl aptariamoms valstybės priemonės, ir nebūtina nustatyti kitokio piktnaudžiavimo nei tas, kuris atsirado dėl situacijos, susiklosčiusios dėl aptariamoms valstybės priemonės. Taip pat Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, jog konstatavusi, kad *DEI*, kuri anksčiau buvo monopolinę padėtį užimanti įmonė, ir toliau išlaiko dominuojančią padėtį didmeninėje elektros energijos rinkoje dėl pranašumo, kuri turi dėl privilegijuotos prieigos prie lignito, ir kad esant tokiai situacijai *DEI* ir kitiems ūkio subjektams sudarytos nelygios galimybės šioje rinkoje, Komisija teisiškai nenustatė ir neįrodė, kokį *DEI* piktnaudžiavimą pagal EB 82 straipsnį lėmė ar galėjo lemti nagrinėjama valstybės priemonė (47 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. Panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *DEI* / Komisija (T-169/08, EU:T:2012:448).
2. Gražinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, kad jis išnagrinėtų šiame teisme pateiktus pagrindus, dėl kurių Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nėra pateikęs savo nuomonės.
3. Atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155109&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=319941>

ENERGETIKA**2014 m. liepos 1 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *Ålands Vindkraft AB* prieš *Energimyndigheten*
(C-573/12)**

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Nacionalinė paramos schema, numatanti žaliųjų sertifikatų, kuriais galima prekiauti, išdavimą įrenginiams, kuriais gaminama elektros energija iš atsinaujinančių energijos išteklių – Elektros energijos tiekėjų ir tam tikrų vartotojų pareiga kiekvienais metais gražinti kompetentingai valdžios institucijai tam tikrą žaliųjų sertifikatų kvotą – Atsisakymas išduoti žaliuosius sertifikatus gamybos įrenginiams, esantiems ne atitinkamoje valstybėje narėje – Direktyva 2009/28/EB – 2 straipsnio antros pastraipos k punktas ir 3 straipsnio 3 dalis – Laisvas prekių judėjimas – SESV⁴ 34 straipsnis.

Sasajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
28. Bylos dėl energetikos teisinių santykių.

⁴ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, (toliau – Direktyva 2009/28) 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies bei SESV 34 straipsnio išaiškinimu. Šis prašymas priimtas nagrinėjant *Ålands Vindkraft AB* (toliau – *Ålands Vindkraft*) ir *Energimyndigheten* (Energijos agentūra) ginčą dėl pastarosios atsisakymo patvirtinti siekiant išduoti elektros energijos sertifikatus Suomijoje esanti vėjo jėgainių parką, eksploatuojamą *Ålands Vindkraft* (1–2 punktai).

Byloje susiklostė šios faktinės aplinkybės: 2009 m. lapkričio 30 d. *Ålands Vindkraft*, siekdama įsigyti elektros energijos sertifikatų, pateikė prašymą kompetentingai Švedijos valdžios institucijai patvirtinti jos Suomijos Alandų salose esanti vėjo jėgainių parką *Oskar*. 2010 m. birželio 9 d. sprendimu *Energimyndigheten* atmetė šį prašymą remdamasi tuo, kad tik Švedijoje esantys žaliosios elektros energijos gamybos įrenginiai gali būti patvirtinti siekiant įgyti elektros energijos sertifikatų. *Ålands Vindkraft* kreipėsi į *Förvaltningsrätten i Linköping* su prašymu panaikinti minėtą sprendimą ir patenkinti jos prašymą dėl patvirtinimo. Ji visų pirma rėmėsi SESV 34 straipsnio⁵ pažeidimu ir šiuo aspektu tvirtino, kad dėl elektros energijos sertifikatų kvotos, kuri už atitinkamą laikotarpį buvo 0,179, elektros energijos sertifikatų sistema užtikrino maždaug 18 % Švedijos elektros energijos suvartojimo rinkos Švedijoje įsteigtiems žaliosios elektros energijos gamintojams, o tai nenaudinga elektros energijos importuotojams iš kitų valstybių narių. Tokie prekybos apribojimai negali būti pateisinti argumentais, susijusiais su aplinkos apsauga, nes, konkrečiai kalbant, žaliosios elektros energijos suvartojimas visų pirma skatinamas išduodant elektros energijos sertifikatus Švedijoje suvartotam, tačiau kitose valstybėse narėse pagamintam, žaliosios elektros energijos kiekiui (23–25 punktai).

Förvaltningsrätten i Linköping nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Švedijos elektros energijos sertifikatų sistema yra nacionalinė paramos sistema, pagal kurią reikalaujama, kad elektros energijos tiekėjai ir kai kurie elektros energijos vartotojai valstybėje narėje įsigytų elektros energijos sertifikatą, atitinkantį tam tikrą jų pardavimo ar suvartojimo dalį, tačiau nėra konkretaus reikalavimo pirkti ir elektrą iš to paties šaltinio. Elektros energijos sertifikatus išduoda Švedijos Karalystė ir jis yra įrodymas, kad buvo pagamintas tam tikras elektros energijos kiekis iš atsinaujinančių energijos išteklių. [Žaliosios] elektros energijos gamintojai, pardavę elektros energijos sertifikatą, gauna papildomų pajamų iš gaminamos elektros energijos. Ar [Direktyvos 2009/28] 2 straipsnio antros pastraipos k punktas ir 3 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad jais valstybei narei leidžiama taikyti prieš tai nurodytą nacionalinę paramos sistemą, pagal kurią joje gali dalyvauti tik šios valstybės teritorijoje esantys gamintojai ir dėl kurios šie gamintojai turi ekonominį pranašumą prieš gamintojus, kuriems elektros energijos sertifikatas negali būti išduotas? 2. Ar tokia sistema, kaip apibūdintoji pirmajame klausime, atsižvelgiant į SESV 34 straipsnio nuostatas, gali būti kiekybinio importo ribojimo ar lygiaverčio poveikio priemonė? 3. Jei į antrąjį klausimą bus atsakyta teigiamai, ar tokia sistema vis dėlto gali būti laikoma suderinama su SESV 34 straipsniu, atsižvelgiant į jos tikslą skatinti [žaliosios] elektros energijos gamybą? 4. Ar atsakymams į prieš tai nurodytus klausimus turi įtakos tai, kad nacionalinės teisės aktuose aiškiai nenurodoma, jog ši schema taikoma tik nacionaliniams gamintojams?“ (32 punktas).

Dėl „paramos schemas“ pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies nuostatas aiškinimo

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis valstybei narei leidžiama įtvirtinti paramos schemą, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią sertifikatai, kuriais gali būti prekiaujama, išduodami žaliosios energijos gamintojams atsižvelgiant vien į žaliąją energiją, pagamintą šios valstybės teritorijoje, ir pagal kurią tiekėjams ir tam tikriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais kompetentingai valdžios institucijai grąžinti tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, atitinkančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos (38 punktas).

⁵ SESV 34 straipsnis: „Tarp valstybių narių uždraudžiami kiekybiniai importo apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės.“

Teisingumo Teismas visų pirma nagrinėjo, ar paramos žaliajai energijai schema, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, yra „pagalbos schema“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punktą ir 3 straipsnio 3 dalį (39 punktas).

Teismas pažymėjo, jog viena vertus, kalbant apie aplinkybę, kad „pagalbos schemas“ apibrėžimas, pateiktas Direktyvos 2009/28 2 straipsnio k punkte, apima, kaip pažymi ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priemonės, schemas ar mechanizmus, kuriais skatinama „naudoti“ žaliąją energiją, prireikus numatant pareigą ją „naudoti“, visų pirma reikia atsižvelgti į tai, kad šios direktyvos 1 straipsnyje, kuriame reglamentuojamas jos dalykas ir taikymo sritis, skelbiama, kad šia direktyva apibrėžiamas bendras žaliosios energijos gamybos rėmimas (44 punktas). Antra, direktyvos 2 straipsnio antros pastraipos 1 punkte patikslinama, kaip reikia traktuoti „įpareigojimą naudoti atsinaujinančių išteklių energiją“, kaip tai suprantama pagal jos 2 straipsnio antros pastraipos k punktą. Šiuo aspektu minėtos pastraipos 1 punkte daroma nuoroda į nacionalines paramos schemas, pagal kurias energijos gamintojai privalo tam tikrą dalį energijos „gaminti“ iš atsinaujinančių išteklių energijos, „energijos tiekėjai privalo užtikrinti, kad tam tikra dalis jų tiekiamos energijos būtų atsinaujinančių išteklių energija, arba energijos vartotojai privalo užtikrinti, kad tam tikra jų vartojamos energijos dalis būtų atsinaujinančių išteklių energija“, aiškiai patikslinant, kad į šią kategoriją patenka schemas, pagal kurias tokie reikalavimai gali būti įvykdomi naudojantis žaliaisiais sertifikatais (45 punktas). Teisingumo Teismas konstatavo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama paramos schema visiškai atitinka tokius požymius, nes pagal ją numatyta elektros energijos tiekėjams ir tam tikriems vartotojams pareiga naudoti žaliuosius sertifikatus siekiant įvykdyti atitinkamas jų pareigas pasiūlyti tam tikrą žaliosios energijos arba naudoti jau nustatytą kiekį (46 punktas). Dėl aplinkybės, viena vertus, kad įpareigojamieji nacionaliniai tikslai, kuriems įgyvendinti taikomos Direktyvos 2009/28 3 straipsnio 3 dalyje numatytos schemas, yra apibūdinami šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje kaip žaliosios energijos suvartojimo dalis „galutiniame elektros energijos suvartojime“, Teismas pažymėjo, jog iš minėtos direktyvos 5 straipsnio 1 ir 3 dalių matyti, kad šis suvartotas kiekis faktiškai apskaičiuojamas remiantis valstybėje narėje „pagamintu“ žaliosios elektros energijos kiekiu (47 punktas).

Daryta išvada, jog iš šio sprendimo 40–47 punktuose nurodytų samprotavimų išplaukia, kad žaliosios elektros energijos gamybos, kai yra naudojami žalieji sertifikatai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, paramos schema turi požymių, kurių reikia tam, kad ji būtų kvalifikuojama kaip „pagalbos schema“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punktą ir 3 straipsnio 3 dalį (48 punktas). Antra, dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilusių abejonių dėl to, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama paramos schema numato elektros energijos sertifikatų išdavimą atsižvelgiant tik į nacionalinėje teritorijoje pagamintą žaliąją energiją, reikia konstatuoti, kad priimdamas Direktyvą 2009/28, Sąjungos teisės aktų leidėjas išsaugojo tokio teritorinio apribojimo galimybę (49 punktas). Šiuo aspektu iš šios direktyvos 25 konstatuojamosios dalies matyti, kad konstatavęs, jog dauguma valstybių narių taiko paramos schemas, pagal kurias parama teikiama tik tai atsinaujinančių išteklių energijai, kuri gaminama jų teritorijoje, šis teisės aktų leidėjas nurodė, kad siekiant užtikrinti šių schemų veiksmingumą ypač svarbu, kad valstybės narės galėtų nuspręsti, ar jų nacionalinės paramos schemas taikomos atsinaujinančių išteklių energijai, pagamintai kitose valstybėse narėse, koku mastu jos taikomos, ir susitarti dėl to taikydamos šioje direktyvoje numatytus bendradarbiavimo mechanizmus (50 punktas). Be to, Direktyvos 2009/28 3 straipsnio 3 dalyje aiškiai numatyta, kad, nepažeidžiant SESV 107 ir 108 straipsnių, valstybės narės pagal šios direktyvos 5–11 straipsnius turi teisę nuspręsti, koku mastu jos teikia paramą atsinaujinančių išteklių energijai, gaminamai kitoje valstybėje narėje (51 punktas).

Atsižvelgęs į visas prieš tai nurodytas aplinkybes, ESTT konstatavo, jog į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies nuostatos aiškintinos taip, kad jomis valstybei narei leidžiama įtvirtinti paramos schemą, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią sertifikatai, kuriais gali būti prekiaujama, išduodami žaliosios elektros energijos gamintojams atsižvelgiant vien į žaliąją elektros energiją, pagamintą šios valstybės teritorijoje, ir pagal kurią tiekėjams ir tam tikriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais kompetentingai valdžios institucijai grąžinti tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, atitinkančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos (54 punktas).

Dėl nacionaliniais teisės aktais įtvirtintų tam tikrų apribojimų, susijusių su sertifikatų žaliosios elektros energijos gamintojams suteikimu, vertinimo SESV 34 straipsnio nuostatų kontekste

Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar SESV 34 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad kiekybiniam importo apribojimui lygiavertis poveikio priemonė, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra nacionalinės teisės aktai, kaip antai

nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose numatytas sertifikatų, kuriais galima prekiauti, suteikimas žaliosios elektros energijos gamintojams atsižvelgiant vien į žaliąją elektros energiją, pagamintą atitinkamoje valstybėje narėje, kur elektros energijos tiekėjams ir kai kuriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais gražinti kompetentingai valdžios institucijai tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, sudarančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos, o nevykdant šios pareigos taikomas specialus mokestis. Jei būtų atsakyta teigiamai, šis teismas klausė, ar vis dėlto tokie teisės aktai gali būti pateisinami atsižvelgiant į jais siekiamą tikslą skatinti žaliosios elektros energijos gamybą (55 punktas).

Teismas pažymėjo, jog reikia atlikti Sutarties nuostatų, susijusių su laisvu prekių judėjimu, aiškinimą paisant antrajame ir trečiajame klausimuose nurodytų aspektų (64 punktas). Laisvas prekių judėjimas tarp valstybių narių yra pagrindinis Sutarties principas, įtvirtintas SESV 34 straipsnyje numatyta draudime (žr. Sprendimo *Komisija / Danija*, C-192/01, EU:C:2003:492, 38 punktą) (65 punktas). Pagal nusistovėjusią teismo praktiką minėtoje nuostatoje numatytas kiekybiniam importo apribojimams lygiaverčio poveikio priemonių draudimas apima bet kokią valstybių narių priemonę, galinčią tiesiogiai ar netiesiogiai, realiai ar potencialiai sudaryti prekybos kliūčių Bendrijos viduje (žr. sprendimų *Dassonville*, 8/74, EU:C:1974:82, 5 punktą ir *PreussenElektra*, EU:C:2001:160, 69 punktą) (66 punktas).

Teisingumo Teismas pabrėžė, jog viena vertus, iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų išplaukia, kad tiekėjai ir kai kurie vartotojai privalo turėti pasibaigus numatytiems metams tam tikrą skaičių elektros energijos sertifikatų tam, kad būtų įvykdyta jiems tenkanti kvotos pareiga, kurią atitinka bendras jų pateiktas ar suvartotas elektros energijos kiekis (68 punktas). Nesant, be kita ko, tarptautinio susitarimo šiuo klausimu, tik sertifikatai, suteikti pagal nacionalinę schemą, gali būti naudojami siekiant įvykdyti šią pareigą. Taigi, minėti tiekėjai ir vartotojai paprastai privalo jų importuojamai elektros energijai įsigyti tokius sertifikatus, o to nepadarę – mokėti specialų mokestį (69 punktas). Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tiek savo sprendime, tiek savo klausimuose pažymi, kad nors pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus įtvirtintą paramos schemą žaliosios elektros energijos gamintojai gali parduoti savo elektros energijos sertifikatus konkurencingoje rinkoje, skirtoje tokiai prekybai, niekas šiuose teisės aktuose nedraudžia šiems gamintojams parduoti šiuos sertifikatus kartu su jų gaminama elektros energija (71 punktas). Panašu, kad tokios galimybės buvimas praktikoje gali palengvinti galimų derybų pradžią ir sukongretinti sutartinius santykius, prireikus ilgam laikotarpiui, dėl tokių gamintojų nacionalinės elektros energijos tiekimo jos tiekėjams ar vartotojams, o pastarieji tokiu būdu tuo pačiu metu gali įgyti elektros energijos ir žaliuosius sertifikatus, kurių reikia tam, kad būtų įvykdyta jiems tenkanti kvotos pareiga (72 punktas).

Teismas konstatavo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama paramos schema gali, bent jau potencialiai, riboti elektros energijos importą iš kitų valstybių narių (žr. Sprendimo *Komisija / Airija*, 249/81, EU:C:1982:402, 27–29 punktus) (73 punktas). Teismas priminė, jog tai, kad valstybė narė nepriima pakankamų priemonių, kad būtų užkirstas kelias laisvo prekių judėjimo kliūtims, kurias, be kita ko, sukelia ūkio subjektų veiksmai, kurie leidžiami pagal jos priimtus tam tikrus teisės aktus, gali taip pat trukdyti prekybai Bendrijos viduje, kaip ir jos pačios veiksmai (žr. sprendimų *Komisija / Prancūzija*, C-265/95, EU:C:1997:595, 31 punktą ir *Schmidberger*, C-112/00, EU:C:2003:333, 58 punktą) (74 punktas). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuota, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai gali riboti elektros energijos, ypač žaliosios, importą iš kitų valstybių narių, todėl jos yra kiekybiniam importo apribojimui lygiaverčio poveikio priemonė, iš principo nesuderinama su Sąjungos teisės įpareigojimais, kylančiais iš SESV 34 straipsnio, nebent tokie teisės aktai gali būti objektyviai pateisinami (žr. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-320/03, EU:C:2005:684, 69 punktą) (75 punktas).

ESTT taip pat pažymėjo, jog iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad nacionalinės teisės norma arba nacionalinė praktika, kuri yra kiekybiniam apribojimams lygiaverčio poveikio priemonė, gali būti pateisinama vienu iš SESV 36 straipsnyje išvardytų bendrojo intereso pagrindų arba imperatyviais reikalavimais. Abiem atvejais nacionalinė priemonė turi būti tinkama ja siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neturi viršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (žr. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-524/07, EU:C:2008:717, 54 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką) (76 punktas).

Teismas pripažino, kad tikslas skatinti atsinaujinančios energijos šaltinių naudojimą elektros energijos gamybai, kaip to siekiama pagrindinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais, iš principo gali pateisinti galimus laisvo prekių judėjimo apribojimus (82 punktas).

Pasisakydamas dėl proporcingumo, Teisingumo Teismas visų pirma nagrinėjo vieną iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų aspektų, t. y. kad pagal šiuos teisės aktus elektros energijos sertifikatai suteikiami tik žaliajai energijai, pagamintai nacionalinėje teritorijoje (91 punktas). Šiuo aspektu pripažinta, kad pagal dabartinę Sąjungos teisę toks teritorinis apribojimas savaime gali būti laikomas būtinu siekiant šiuo atveju įgyvendinti teisėtą tikslą skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą elektros energijos

gamybos procese didėjimą (92 punktas). Kadangi Sąjungos teisėje nesuderintos nacionalinės paramos žaliajai elektros energijai schemas, valstybės narės iš principo gali riboti tokių schemų taikymą jų teritorijoje esančios žaliosios elektros energijos gamybai (94 punktas). Pirma, aplinkybė, kad nacionalinė paramos schema sukurta tokia, kad būtų tiesiogiai remiama žaliosios energijos gamyba, bet ne jos vartojimas, be kita ko, gali būti paaiškinta atsižvelgiant į tai, kad elektros energijos žaliasis pobūdis siejamas su jos gamybos būdu, todėl visų pirma gamybos etape gali būti veiksmingai įgyvendinti su išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimu susiję aplinkos apsaugos tikslai (95 punktas). Antra, dėl aplinkybės, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama paramos schema sukurta taip, kad ja galima pasinaudoti tik nacionalinėje teritorijoje esančiai žaliosios energijos gamybai, reikia pažymėti, kad, kaip tai nurodė ir Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2009/28 15 konstatuojamojo dalyje, pradinės situacijos, galimybės plėtoti energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių ir energijos balansas valstybėse narėse skiriasi ir dėl to minėtas teisės aktų leidėjas turėjo manyti, kad, atsižvelgiant į šiuos skirtumus, reikia teisingai ir tinkamai tarp šių valstybių paskirstyti pastangas tam, kad būtų įvykdyti minėti Sąjungos tarptautiniai įsipareigojimai (98 punktas). Be to, kaip tai irgi nurodė minėtas teisės aktų leidėjas direktyvos 25 konstatuojamojo dalyje, siekiant užtikrinti gerą nacionalinių pagalbos schemų veikimą, būtina, kad valstybės narės galėtų kontroliuoti šių schemų poveikį ir išlaidas atsižvelgiant į jų potencialą ir užtikrinant investuotojų pasitikėjimą (99 punktas). Taip pat reikia priminti, kad išlaikydamas nacionalinį ir iš principo teritorinį esamos paramos schemas pobūdį Sąjungos teisės aktų leidėjas vis dėlto numatė įvairius mechanizmus, skirtus leisti valstybėms narėms bendradarbiauti, jei įmanoma, siekiant įgyvendinti įpareigojamuosius tikslus, kuriuos joms numato minėta direktyva. Tarp šių mechanizmų yra galimybė, numatyta tos pačios direktyvos 11 straipsnyje, taikyti bendras pagalbos schemas (100 punktas).

Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, konstatuota, jog nepanašu, kad tik dėl paprasto paramos schemas naudojant žaliuosius sertifikatus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, taikymo tik žaliajai energijai, pagamintai nacionalinėje teritorijoje, Švedijos Karalystė pažeidė proporcingumo principą. Pagal galiojančią Sąjungos teisę ši valstybė narė galėjo teisėtai manyti, kad tokiu teritoriniu apribojimu neviršijama tai, kas būtina siekiant tikslo padidinti Sąjungos žaliosios elektros energijos gamybą ir netiesiogiai – suvartojimą, kurio siekiama tiek nacionaline schema, tiek Direktyva 2009/28, į kurios taikymo sritį ji patenka (104 punktas).

Antra, Teismas nagrinėjo, ar kartu su prieš tai nurodytu teritoriniu apribojimu numatyti kiti pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyti nagrinėjamų teisės aktų požymiai leidžia daryti išvadą, kad, vertinami bendrąja prasme, šie teisės aktai visiškai atitinka reikalavimus, kylančius iš proporcingumo principo (105 punktas).

Šiuo aspektu Teismas priminė, kad iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą išplaukia, kad šiuos teisės aktus, be kita ko, apibūdina pareiga, tenkanti elektros energijos tiekėjams ir kai kuriems vartotojams kiekvienais metais turėti ir grąžinti kompetentingai valdžios institucijai tam tikrą skaičių elektros energijos sertifikatų, sudarančių dalį jų patiekto ar suvartotos elektros energijos, o neįvykdę šios pareigos jie privalo mokėti specialų mokestį (106 punktas). Iš šiame sprendime pateikto aprašymo taip pat išplaukia, viena vertus, kad suinteresuotieji asmenys gali įgyti elektros energijos sertifikatų, kuriuos parduoda gamintojai konkrečioje konkurencingoje rinkoje, kur sertifikato kainą lemia pasiūla ir paklausa, ir, kita vertus, kad minėtuose teisės aktuose nereikalaujama ir neatmetama, kad elektros energija ir sertifikatai gali būti įgyti kartu iš to paties gamintojo (107 punktas).

Teisingumo Teismas šiuo aspektu pažymėjo, kad tiek, kiek egzistuoja žaliųjų sertifikatų rinka, kurioje ūkio subjektai, importavę elektros energiją iš kitų valstybių narių, gali veiksmingai apsirūpinti sertifikatais sąžiningomis sąlygomis, tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai nedraudžia, be kita ko, žaliosios elektros energijos gamintojams parduoti ūkio subjektams, kuriems taikoma kvotos pareiga, kartu elektros energiją ir sertifikatus, nereiškia, kad kvotų sistemos tvarka viršijama tai, kas būtina įgyvendinant tikslą padidinti žaliosios elektros energijos gamybą. Iš tiesų tai, kad egzistuoja tokia galimybė, panašu, reiškia papildomą paskatinimą gamintojams padidinti žaliosios elektros energijos gamybą (118 punktas).

Apibendrinamas ESTT sprendė, jog į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad SESV 34 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose numatyti sertifikatai, kuriais galima prekiauti, suteikimas žaliosios elektros energijos gamintojams atsižvelgiant vien į žaliąją elektros energiją, pagamintą atitinkamoje valstybėje narėje, kur elektros energijos tiekėjams ir kai kuriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais grąžinti kompetentingai valdžios institucijai tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, sudarančių dalį visos jų patiekto ar suvartotos elektros energijos, o nevykdant šios pareigos taikomas specialus mokestis (119 punktas).

Dėl nacionalinės teisės nuostatų, nustatančių teritorinį apribojimą pasinaudoti parama gaminant žaliąją elektros energiją, suderinamumo su Europos Sąjungos teisinio saugumo principu

ESTT nustatė, kad ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori žinoti, ar darant prielaidą, kad SESV 34 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis nedraudžia teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, tiek, kiek juose numatyta, kad parama galima pasinaudoti tik gaminant žaliąją elektros energiją atitinkamos valstybės narės teritorijoje, Sąjungos teisė, konkrečiai – joje numatytas teisinio saugumo principas, draudžia, kad šis teritorinio taikymo apribojimas nebūtų aiškiai įtvirtintas tų teisės aktų nuostatose (120 punktas).

Teismas visų pirma priminė, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktą atsakymą į pirmąjį klausimą, pagrindinėje byloje nagrinėjama paramos schema yra pagalbos schema, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k punktą ir 3 straipsnio 3 dalį, kuri dėl to ir, kaip tai matyti iš pastarosios nuostatos, skirta prisidėti prie privalomų tikslų Švedijos Karalystėje įgyvendinimo, kurie jai numatyti minėtoje direktyvoje tiek, kiek tai susiję su žaliosios elektros energijos gamyba jos teritorijoje (124 punktas). Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad kai valstybės narės imasi priemonių, kuriomis įgyvendina Sąjungos teisę, jos privalo laikytis bendrųjų šios teisės principų, tarp kurių, be kita ko, yra teisinio saugumo principas (žr. sprendimų *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 43 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir *IBV & Cie*, C-195/12, EU:C:2013:598, 49 punktą) (125 punktas). Būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo išnagrinėti, ar nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, atitinka minėtą principą (126 punktas).

Teismas konstatavo, jog į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, tarp kurių, be kita ko, gali būti Sąjungos teisės norminis kontekstas, kuriam priskirtini pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai, privalo patikrinti, ar minėti teisės aktai, atsižvelgiant į jų teritorinio taikymo apimtį, atitinka reikalavimus, kylančius iš teisinio saugumo principo (132 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, 2 straipsnio antros pastraipos k punkto ir 3 straipsnio 3 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis valstybei narei leidžiama įtvirtinti paramos schemą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią sertifikatai, kuriais gali būti prekiaujama, išduodami elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, gamintojams atsižvelgiant vien į elektros energiją, pagamintą iš šių išteklių šios valstybės teritorijoje, ir pagal kurią tiekėjams ir tam tikriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais kompetentingai valdžios institucijai grąžinti tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, atitinkančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos.

2. SESV 34 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose numatytas sertifikatų, kuriais galima prekiauti, suteikimas žaliosios elektros energijos gamintojams atsižvelgiant vien į žaliąją elektros energiją, pagamintą atitinkamoje valstybėje narėje, ir kurioje elektros energijos tiekėjams ir kai kuriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais grąžinti kompetentingai valdžios institucijai tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, sudarančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos, o nevykdant šios pareigos taikomas specialus mokestis.

3. Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, tarp kurių, be kita ko, gali būti Sąjungos teisės norminis kontekstas, kuriam priskirtini pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai, privalo patikrinti, ar minėti teisės aktai, atsižvelgiant į jų teritorinio taikymo apimtį, atitinka reikalavimus, kylančius iš teisinio saugumo principo.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de4a890b79a4c244d586d2f5fc10121c14.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Ob3mRe0?text=&docid=154403&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=47096>

VIEŠIEJI PIRKIMAI

**2014 m. liepos 10 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Impresa Pizzarotti & C. Spa* prieš *Comune di Bari* ir kt.
(C-213/13)**

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Viešojo darbų pirkimo sutartys – Direktyva 93/37/EEB – „[sipareigojimas nuomoti“ dar nepastatytus pastatus – *Res judicata* galią įgijęs nacionalinio teismo sprendimas – *Res judicata* galios principo taikymas esant situacijai, kuri nesuderinama su Sąjungos teise.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
38. Kitos bylos, kylančios iš ginčų dėl teisės viešojo ar vidaus administravimo srityje; 54. Proceso įstatymai, principai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (toliau – Direktyva 2004/18) aiškinimu ir *res judicata* galios principo taikymu esant situacijai, kuri nesuderinama su Sąjungos teise. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Impresa Pizzarotti & C. SpA* (toliau – *Pizzarotti*) ginčą su *Comune di Bari*, *Giunta comunale di Bari* ir *Consiglio comunale di Bari*, kilusį po to, kai buvo paskelbtas viešas skelbimas apie rinkos tyrimą, siekiant suteikti Italijos teismų administracijai naują bendrą būstinę visiems Baryje (Italija) esantiems teismams įkurdinti vienoje vietoje (1–2 punktai).

Byloje susiklostė šios faktinės aplinkybės: *Comune di Bari* pasirinko *Pizzarotti* pasiūlymą pastatyti naują bendrą būstinę teismų administracijai. Šiame pasiūlyme buvo numatyta, kad dalis statinių bus parduota *Comune di Bari* už 43 milijonus eurų, o likusi dalis nuomojama už 3 milijonų eurų metinį nuomos mokestį. 2004 m. rugsėjo mėn. valstybės finansavimas buvo visiškai nutrauktas. Nutraukus finansavimą, *Pizzarotti* pateikė *Comune di Bari* antrąjį pasiūlymą, kuriame nurodoma galimybė pastatyti nuomoti skirtus statinius, numatytus pirminiame jos pasiūlyme. Dėl administracijos neveikimo *Pizzarotti* pareiškė ieškinį *Tribunale amministrativo regionale per la Puglia* (Apulijos regiono administracinis teismas), siekdama įpareigoti *Comune di Bari* veikti. Šiam teismui atmetus minėtą ieškinį, *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) priėmė Sprendimą Nr. 4267/2007, kuriuo patenkino *Pizzarotti* dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo pateiktą apeliacinį skundą. Manydama, kad, atsižvelgiant į pasikeitus finansinėms aplinkybėms parengtą Teisingumo ministerijos 2004 m. vasario 4 d. raštą, procedūra nebuvo užbaigta rinkos tyrimo rezultatų patvirtinimu, *Consiglio di Stato* nusprendė, kad *Comune di Bari*, „laikydamosi pagrįstumo, sąžiningumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų, turi nuosekliai veikti ir, gautų pasiūlymų atžvilgiu patikrinusi galimybę įvykdyti darbą, kiek leidžia pakeistas finansavimas, tinkamai užbaigti procedūrą“. *Comune di Bari* dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą, kurį kasacinis teismas atmetė 2008 m. gruodžio 23 d. nutartimi. *Consiglio di Stato*, į kurį buvo kreiptasi dėl jo Sprendimo Nr. 4267/2007 įvykdymo, Sprendimu Nr. 3817/2008 konstatavo *Comune di Bari* neveikimą ir įpareigojo ją per 30 dienų visiškai įvykdyti Sprendimo Nr. 4267/2007 rezoliucinę dalį. Jei sprendimas ir toliau nebūtų vykdomas, jis paskyrė *Prefetto di Bari* (Bario prefektas) *commissario ad acta* (vykdymo įgaliojimus turinčiu komisaru), kad šis, prirėkęs paskirdamas deleguotąjį asmenį, imtųsi visų veiksmų, būtinų šiam sprendimui įvykdyti (10–17 punktai). Vėliau dėl Sprendimo Nr. 4267/2007 buvo priimti įvairūs vykdomieji sprendimai ir *commissario ad acta* aktai.

Dėl to kilus ginčui teisme *Consiglio di Stato* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar būsimos daikto nuomos sutartis, sudarytina, be kita ko, galiausiai pasiūlyta įsipareigojimo nuomoti forma, prilygsta viešojo darbų pirkimo sutarčiai, net jei jai būdingi tam tikri nuomos sutarties elementai, ir todėl ji negali būti viena iš sutarčių, kurioms pagal [Direktyvos 2004/18] 16 straipsnį netaikoma viešųjų procedūrų tvarka? 2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar nacionalinis teismas, konkrečiai šis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali panaikinti galimą sprendimo, priimto šiame sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aprašytoje nagrinėjamoje byloje, *res judicata* galią, jei dėl šio sprendimo susidarė teisinė situacija, prieštaraujanti [Sąjungos] viešojo darbų pirkimo teisei, ir ar galima vykdyti galutinį sprendimą, kuris prieštarauja Sąjungos teisei <...>?“ (28 punktas).

Dėl sutarties, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, priskyrimo viešojo darbų pirkimo sutarčiai

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyvos 93/37 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kuria įsipareigojama išnuomoti dar nepastatytą nekilnojamąjį daiktą, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, nepaisant nuomos sutarčiai būdingų požymių, ir todėl jos nepatenka į Direktyvos 92/50 1 straipsnio a punkto iii papunktyje numatytą išimtį (39 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog aplinkybė, kad *Pizzarotti* ir Italijos vyriausybė numatoma sudaryti sutartį kvalifikuoja kaip „nuomos sutartį“, šiuo atžvilgiu neturi lemiamos reikšmės (žr. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-536/07, EU:C:2009:664, 54 punktą ir nurodytą teismų praktiką) (40 punktas). Kita vertus, kai sutarčiai būdingi tiek su viešuoju darbų pirkimu, tiek su kitos rūšies viešuoju pirkimu susiję aspektai, būtent pagrindinis sutarties dalykas lemia teisinį jos kvalifikavimą ir taikytinas Sąjungos teisės normas (žr. Sprendimo *Auroux ir kt.*, C-220/05, EU:C:2007:31, 37 punktą; Sprendimo *Komisija / Italija*, C-412/04, EU:C:2008:102, 47 punktą ir Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 57 punktą) (41 punktas). Pagrindinėje byloje, iš Teisingumo Teismo turimos medžiagos matyti, kad tuo momentu, kai *Comune di Bari* gavo *Pizzarotti* pasiūlymą sudaryti nagrinėjamą sutartį, su ja susiję darbai dar nebuvo pradėti. Tokiomis aplinkybėmis reikia laikyti, kad pagrindinis minėtos sutarties dalykas yra šių darbų įvykdymas, o tai iš tiesų suponuoja, kad šis statinys vėliau neišvengiamai bus išnuomotas (žr. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 56 punktą) (42 punktas). Kaip pažymėjo Vokietijos vyriausybė, tam, kad būtų galima pripažinti „viešojo darbų pirkimo“ buvimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/37, dar reikia, kad numatytas darbas būtų atliktas laikantis perkančiosios organizacijos nurodytų reikalavimų (Sprendimo *Komisija / Vokietija*, EU:C:2009:664, 55 punktas) (43 punktas). Taip yra tuo atveju, kai ji ėmėsi priemonių darbų pobūdžiui nustatyti arba bent turėjo lemiamą įtaką juos projektuojant (žr. Sprendimo *Helmut Müller*, C-451/08, EU:C:2010:168, 67 punktą) (44 punktas). Teisingumo Teismas nustatė, jog pagrindinėje byloje numatytos sutarties dalykas buvo atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus (48 punktas).

Teisingumo Teismas apibendrinamas konstatavo, jog į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/37 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darbą, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, todėl ji nepatenka į Direktyvos 92/50 1 straipsnio a punkto iii papunktyje numatytą išimtį, nepaisant to, jog joje numatytas įsipareigojimas išnuomoti atitinkamą statinį (52 punktas).

Dėl *res judicata* principo taikymo esant situacijai, kuri nesuderinama su Sąjungos teise

Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar jis gali panaikinti galimą jo priimto sprendimo *res judicata* galią, jei dėl šio sprendimo susidarė situacija, prieštaraujanti Sąjungos teisės aktams dėl viešojo darbų pirkimo (53 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, kad nesant šią sritį reglamentuojančių Sąjungos teisės aktų, taisyklės, kuriomis įgyvendinamas *res judicata* galios principas, turi būti nustatytos valstybių narių teisės sistemose vadovaujantis jų procesinės autonomijos principu, tačiau paisant lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (žr. Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 24 punktą ir nurodytą teismų praktiką) (54 punktas).

Nustatyta, jog savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas nurodė, kad remiantis jo paties praktika, jis, kai tenkinamos tam tikros sąlygos, gali papildyti vieno iš savo sprendimų pirminę rezoliucinę dalį įgyvendinimo sprendimais, taip sukurdamas tai, ką jis laiko „laipsniškai besiformuojančia *res judicata* galia“ (55 punktas). Teismas konstatavo, jog jeigu – o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – Sprendime Nr. 4267/2007 esantis sprendimas, kuris, remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, apibrėžia *res judicata* nagrinėjamoje byloje, atitinka šios procedūros taikymo sąlygas, būtent šis teismas, atsižvelgdamas į lygiavertiškumo principą, gali pasinaudoti šia procedūra, „iš daugelio skirtingų įgyvendinimo būdų“, kurie, anot jos, gali būti taikomi šiam sprendimui įgyvendinti, teikdamas pirmenybę tam, kuris pagal veiksmingumo principą užtikrintų, kad bus paisoma Sąjungos teisės aktų dėl viešojo darbų pirkimo (56 punktas).

Jeigu vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtų priverstas nuspręsti, kad, atsižvelgiant į taikytinas vidaus proceso taisykles, šie teisės aktai nesuderinami su jo Sprendimo Nr. 4267/2007 ar šį sprendimą įgyvendinančių sprendimų, kuriuos jis priėmė 2010 m. balandžio 15 d. ir gruodžio 3 d., *res judicata*, reikia priminti, kad *res judicata* galios principas svarbus tiek Sąjungos, tiek

nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų, tiek siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą, tiek gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus numatytiems pasinaudojimo jomis terminams tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami (Sprendimo *Kapferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, 20 punktas; Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, C-526/08, EU:C:2010:379, 26 punktas ir Sprendimo *ThyssenKrupp Nirosta / Komisija*, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 123 punktas) (58 punktas). Todėl Sąjungos teisė nenustato nacionaliniams teismams pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jeigu tai leistų pataisyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę situaciją (žr. Sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, EU:C:1999:269, 46 ir 47 punktus; Sprendimo *Kapferer*, EU:C:2006:178, 20 ir 21 punktus; Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, EU:C:2009:506, 22 ir 23 punktus; Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 35–37 punktus bei Sprendimo *Komisija / Slovakija*, C-507/08, EU:C:2010:802, 59 ir 60 punktus) (59 punktas). Taigi pagal Sąjungos teisę nereikalaujama kad, siekdamas atsižvelgti į tam tikros Sąjungos teisės nuostatos aiškinimą, kuri Teisingumo Teismas pateikė po to, kai buvo priimtas *res judicata* galią įgijęs teismo sprendimas, tas teismas peržiūrėtų šį sprendimą (60 punktas).

Teismas nurodė, jog tokiomis aplinkybėmis, kai taikytinos vidaus proceso taisyklės numato nacionaliniam teismui galimybę, įvykdžius tam tikras sąlygas, peržiūrėti *res judicata* galią įgijusį sprendimą siekiant pataisyti situaciją, kad ji atitiktų nacionalinę teisę, pagal lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus šia galimybe būtina pasinaudoti, jeigu šios sąlygos tenkinamos, tam, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija taptų atitinkanti Sąjungos teisės aktus dėl viešojo darbų pirkimo (62 punktas).

Konstatuota, jog, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad jeigu pagal vidaus proceso taisyklės tai leidžiama, nacionalinis teismas, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priėmęs sprendimą kaip galutinę instanciją, jeigu prieš tai nebuvo kreiptasi dėl prejudicinio sprendimo į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį, turi arba papildyti savo sprendimo, dėl kurio susiklostė su Sąjungos teisės aktais dėl viešojo darbų pirkimo nesuderinama situacija, *res judicata* galią, arba peržiūrėti šį sprendimą, siekdamas atsižvelgti į Teisingumo Teismo vėliau pateiktą šių teisės aktų išaiškinimą (64 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvos 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 1 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutartis, kurios pagrindinis dalykas – atlikti darba, atitinkantį perkančiosios organizacijos nurodytus reikalavimus, yra viešojo darbų pirkimo sutartis, todėl ji nepatenka į 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 1 straipsnio a punkto iii papunktyje numatytą išimtį, nepaisant to, jog joje nustatytas išsipareigojimas išnuomoti atitinkamą statinį.

2. Jeigu pagal vidaus proceso taisyklės tai leidžiama, nacionalinis teismas, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priėmęs sprendimą kaip galutinę instanciją, jeigu prieš tai nebuvo kreiptasi dėl prejudicinio sprendimo į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį, turi arba papildyti savo sprendimo, dėl kurio susiklostė su Sąjungos teisės aktais dėl viešojo darbų pirkimo nesuderinama situacija, *res judicata* galią, arba peržiūrėti šį sprendimą, siekdamas atsižvelgti į Teisingumo Teismo vėliau pateiktą šių teisės aktų išaiškinimą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=154821&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=79145>